

เสียงหนึ่ง แห่งความทรงจำ

โดย...
เรียบเรียง...

เลี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ

ดุขฎี พนมยงค์ : เล่าเรื่อง
ปริญญา ช้างเสวก : เรียบเรียง

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พูนสุข พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อการค้า และต้องให้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่ผลงานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

เสียงหนึ่งแห่งความทรงจำ

ดุชนี พนมยงค์ : เล่าเรื่อง

ปริญญ์ ช้างเสวก : เรียบเรียง

ISBN : 974-86356-3-5

พิมพ์ครั้งแรก : ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑

ลิขสิทธิ์จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

สำนักพิมพ์บ้านเพลง

๑๗๒ ซอยสวนพลู ถนนสาทรใต้

เขตสาทร กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐

โทร. ๒๘๗-๒๕๕๒ โทรสาร ๖๗๙-๓๓๙๐

ภาพปก : วาณี สายประดิษฐ์

ออกแบบปก : พุกกันจัน

จัดรูปเล่ม-ดำเนินการผลิต

ปาปิร์ส พับลิเคชั่น โทร. ๖๗๙-๓๓๘๙

รายได้จากการจำหน่ายหนังสือเล่มนี้สมทบทุน

โครงการเฉลิมฉลอง ๑๐๐ ปี รัชบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์

คำนำ

“เสี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ” เป็นเรื่องเล่าของ ดุษฎี พนมยงค์ ผู้เล่าเองถือว่าเป็นตะเข็บชีวิตในฐานะธิดาคนที่ห้าของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ อดีตนายกรัฐมนตรีและรัฐบุรุษอาวุโสของไทย ซึ่งผู้เล่าไม่ได้มีบทบาทเกี่ยวข้องใดๆ เว้นไว้แต่เล่าตามเท่าที่ได้เห็นได้ฟังมาเท่านั้น โดยที่ ดร.ปรีดี พนมยงค์เป็นนักการเมืองไทยที่สำคัญที่สุดท่านหนึ่งในสมัยภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงรัฐประหารวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๐ เรื่องเล่าของธิดาของท่านจึงแยกไม่ออกจากผลกระทบอันเนื่องมาจากการเมืองของท่านผู้เป็นบิดา ซึ่งเป็นนักการเมืองคนสำคัญของประเทศ และก็มีผลงานมากมายใหญ่หลวง ไม่ว่าจะเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศ รัฐมนตรีมหาดไทย รัฐมนตรีคลัง และนายกรัฐมนตรี จนถึงผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

เรื่องราวในหนังสือเล่มนี้ ผู้เล่าเล่าด้วยปากเปล่า และผู้เล่าเองก็ยังอยู่ในวัยเยาว์ ต้องพลัดพรากจากบิดาซึ่ง

ลี้ภัยการเมืองไปอยู่ต่างประเทศ ตั้งแต่เมื่ออายุของเธอ
เพียง ๘ ขวบ ผู้อ่านจำเป็นต้องมีความเข้าใจในภูมิหลังทาง
ประวัติศาสตร์การเมืองของไทยซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญอยู่
ในประวัติศาสตร์ชาติไทย โดยเฉพาะเมื่อญี่ปุ่นยกกองทัพ
เข้ามายึดครองประเทศ เปิดฉากสงครามมหาเอเชียบูรพา
ขึ้นเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๘๔

รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามตกลงเข้าเป็นพันธมิตร
ทางทหารกับญี่ปุ่น ดร.ปรีดี พนมยงค์ต้องพ้นจากตำแหน่ง
รัฐมนตรีคลัง เพราะญี่ปุ่นเห็นว่า ท่านสนับสนุนมหาอำนาจ
พันธมิตร (สหรัฐอเมริกาและเกรตบริเตน) แล้วยังคัดค้าน
การที่รัฐบาลจอมพล ป. ยินยอมให้ญี่ปุ่นกู้เงิน ยังผลให้
รัฐบาลไทยต้องพิมพ์ธนบัตรเป็นจำนวนมาก ผลที่ตามมา
ก็คือ เงินเฟ้อ ค่าของเงินบาทลดลง ฯลฯ สาเหตุดังกล่าวนี้
อยู่เบื้องหลังการที่ญี่ปุ่นบีบบังคับรัฐบาลจอมพล ป. ให้ย้าย ดร.ปรีดี
พนมยงค์ออกไปจากรัฐมนตรีคลัง โดยเป็นผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์

จากการที่ดร.ปรีดี พนมยงค์ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จ
ราชการแทนพระองค์ กลับเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้ท่าน
สามารถเริ่มงานกอบกู้เอกราชของชาติ โดยจัดตั้งขบวนการ
เสรีไทยขึ้น เพื่อต่อต้านญี่ปุ่นและกอบกู้เอกราชของชาติ
ซึ่งยังผลให้มหาอำนาจพันธมิตร โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา

รับรองความเป็นกลางของไทยในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ไทยจึงไม่ได้เป็นชาติศัตรูของมหาอำนาจพันธมิตรซึ่งอยู่ในฐานะประเทศผู้แพ้สงคราม ยังคงมีเอกราชโดยสมบูรณ์ และก็ได้เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติด้วย

เหตุการณ์ต่างๆ ดังกล่าวมานี้ ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์การเมืองของไทย และก็ทำให้นักศึกษาประวัติศาสตร์ผู้มีใจเป็นธรรมมองเห็นได้โดยกระจ่างชัดว่า ในยุคสมัยดังกล่าว ใครเป็นนักการเมืองผู้มองการณ์สั้น ใครเป็นนักการเมืองผู้มองการณ์ไกล ใครรักชาติและใครทำลายชาติ แต่ก็ยังมีเหตุการณ์ที่น่าสนใจหลายประการเป็นต้นว่า ดร.ปรีดี พนมยงค์ผู้นำในการกอบกู้เอกราชของชาติ ได้รับผลตอบแทนเช่นไรบ้าง ครอบครัวของท่านได้รับการปฏิบัติเช่นไร โดยเฉพาะจากรัฐบาลคณะรัฐประหารที่ทำการยึดอำนาจกำจัดรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง ทั้งนี้ นอกไปจากการใส่ร้ายป้ายสีด้วยวิธีการสกปรกนานาประการแล้ว ยังมีทารุณกรรมต่อภรรยาและบุตรของท่าน ถึงขนาดจับกุมคุมขังตั้งข้อหากระทำความผิดทางอาญา ซึ่งเหตุการณ์ภายหลังได้พิสูจน์โดยแจ่มชัดแล้วว่า เป็นความเท็จทั้งสิ้น

เมื่อปาล พนมยงค์ บุตรชายคนหัวปีของ ดร.ปรีดี พนมยงค์ถูกจับกุมในข้อหากระทำความผิด เป็นกบฏภายในและภายนอกราชอาณาจักรเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน

พ.ศ. ๒๔๕๕ นั้น ได้แถลงต่อศาลว่า

“ผมถูกจับก็เพราะเป็นลูกนายปรีดี แม่ของผมถูกจับก็เพราะเป็นภรรยานายปรีดี ถ้าผมเลือกเกิดได้ ผมคงจะไม่มาเกิดเป็นลูกนายปรีดี.....”

คำแถลงต่อศาลดังกล่าว เมื่อหนังสือพิมพ์สมัยนั้น ถ่ายทอดออกไปเป็นข่าว ชาวไทยที่มีใจเป็นธรรมก็มีความรู้สึกสะเทือนใจ และเห็นอกเห็นใจครอบครัวพนมยงค์ทั่วกัน

ที่สมควรกล่าวเพิ่มเติมไว้ ณ ที่นี้ก็คือ แม้แต่คนไทยผู้รักชาติ ถึงขนาดเสี่ยงชีวิตเข้าร่วมปฏิบัติงานขบวนการเสรีไทย ภายหลังรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐ ก็ยังถูกปฏิบัติการจองเวร นับตั้งแต่ข่มขู่คุกคาม จับกุมคุมขัง จนถึงสังหาร ในช่วงทศวรรษแห่งการปกครองของรัฐบาลคณะรัฐประหาร การเป็นเสรีไทยเป็นอาชญากรรมร้ายแรง ตรงข้าม บรรดาอดีตผู้ต้องหาคดีอาชญากรรมสงครามเมื่อปีพ.ศ. ๒๔๘๘ กลายมาเป็นนักการเมืองผู้ทรงเกียรติ ใหม่ๆ ที่มากไปด้วยทุจริตคอร์รัปชัน ตราบจนถูกคณะทหารนำโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ยึดอำนาจ ต้องหลบภัยไปอยู่ต่างประเทศเสียเอง

หนังสือเล่มนี้เป็นการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์การเมืองไทยที่ถูกลืม การลืมในที่นี้พอจะแยกได้เป็นสองอย่าง

(๗)

ด้วยกัน กล่าวคือ ลืมเพราะจงใจโดยเจตนา เนื่องจาก
อคติของผู้เขียนประวัติศาสตร์เองอย่างหนึ่ง และเป็นการ
ลืมเพราะความขลาดหวาดกลัวต่อความเป็นจริง จากการ
เผด็จอำนาจของคณะรัฐประหารดังกล่าว อีกอย่างหนึ่ง
แต่ไม่ว่าจะเป็นการลืมด้วยมูลเหตุจงใจเช่นไร ก็มาจาก
อคติทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาในแง่นี้ คำเล่าของดุซมิ พนมยงค์
ก็สมควรได้รับความสนับสนุนให้แพร่หลายกว้างขวาง
ยิ่งๆขึ้นไป เพราะเป็นเรื่องของความเป็นจริงในประวัติศาสตร์
ไทยที่ค่อนข้างจะยากไว้ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ทวีป วรดิลก

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์

๒๘ เมษายน ๒๕๔๑

ถ้อยคำสำนักพิมพ์

นายปรีดี พนมยงค์ เคยกล่าวไว้ในคราวแสดงปาฐกถา ณ สามัคคีสมาคม ประเทศอังกฤษ เมื่อปี ๒๕๑๖ มีความตอนหนึ่งว่า

“ก็อาจมีบางเรื่องที่ผมรู้ แต่เผชิญเข้าลักษณะของคำพิพากษาโบราณว่าเป็นเรื่องที่พูดไม่ออกบอกไม่ได้ ผมก็ต้องผลัดไปในโอกาสที่สถานการณ์อำนวยให้พูดออกบอกได้ ถ้าหากโอกาสนั้นยังไม่เกิดขึ้นในอายุขัยของผม แต่ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติมิได้หยุดชะงักลงภายในอายุขัยของคนใดหรือเหล่าชนใด คือประวัติศาสตร์จะต้องดำเนินต่อไปในอนาคตโดยไม่มีสิ้นสุด ดังนั้นผมขอฝากไว้แก่ท่านและชนรุ่นหลังที่ต้องการสัจจะช่วยตอบให้ด้วย”

เป็นที่น่ายินดีว่าหลังมรณกรรมของนายปรีดีฯ ในปี ๒๕๒๖ เป็นต้นมา คำฝากฝังของท่านก็ได้รับการตอบสนองความเป็นจริงของประวัติศาสตร์การเมืองในยุค ๒๔๗๕-๒๔๙๐ ได้รับการศึกษาค้นคว้าใหม่และมีการเปิดเผยมากขึ้นทุกที

เรื่องราวใน “เสี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ” นี้ แม้จะเป็นเพียงการตอกย้ำความจริงที่ได้เปิดเผยออกมาแล้ว แต่มีข้อพิเศษอยู่ตรงที่ว่า ผู้เล่าเรื่องนี้เป็นบุตรของนายปรีดีฯ เอง และเป็นเรือฟางที่ต้องประสบคลื่นลมมรสุมทางการเมืองร่วมกับบิดาโดยปริยาย นอกจากภรรยาและลูกๆ ของนายปรีดีฯ แล้ว คงยากที่จะมีใครสัมผัสได้ว่า พิษภัยทางการเมืองที่ครอบคร้วนายปรีดีฯ ได้รับนั้นสาหัสเพียงใด

“เสี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ” ได้เปิดเผยข้อเท็จจริงส่วนนี้ให้เห็นในระหว่างบรรทัด บริญญา ช้างเสวก ได้ทำงานเรียบเรียงโดยอาศัยความร่วมมือของผู้บอกเล่า เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้แสวงหาสัจจะทางประวัติศาสตร์มากกว่าเรื่องแต่งอิงนิยายสืบไป

สารบัญ

เลี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ	๑
พ่อดิฉันชื่อ "ปรีดี พนมยงค์"	๕
สงครามโลกกับเสรีไทย	๑๑
เพื่ออำนาจ-ทำได้ทุกสิ่งทุกอย่าง	๑๗
เส้นทางหลบหลีกของนายปรีดี	๒๕
PLEASE AHOSIKAM (อโหสิกรรม)	๓๑
ลาที่เมืองไทย	๔๑
ผู้หญิง-เด็กยังไม่เว้น	๔๕
ลาแล้ว ลาที่	๕๑
ปรีดีกับความซื่อสัตย์สุจริต	๕๗
เพื่อชาติและราษฎรไทย	๖๓
ยกย่องปรีดีเป็นผู้นำ	๖๗
แรงงานสร้างคน	๗๓

ผล่อ้มอกแผ่นดินจีน	๘๑
ชีวิตใหม่ในฝรั่งเศส	๘๗
เหยียบแผ่นดินแม่	๙๕
บนความว่างเปล่าของชีวิต	๑๐๑
ลาแล้วปรีดี	๑๐๗
สู่อ้อมอกแผ่นดินแม่	๑๑๕
ปรีดีทำเพื่อชาติ	๑๒๗
สถาบันปรีดี พนมยงค์	๑๓๓
ครูเพลงเต็มขั้น	๑๓๙
วันสันติภาพไทย ผืนนี้เป็นจริง	๑๔๕
ปรีดีกับประเทศเพื่อนบ้าน	๑๕๕
๑๐๐ ปี ชาตกาลนายปรีดี	๑๖๑
ความทรงจำในสี่วหนึ่ง ประวัติศาสตร์การเมืองไทย	๑๖๗

แต่...

อดีตเสรีไทย

ผู้พลีชีพเพื่อชาติทุกคน

ลลิตา ปาล สุกดา สุขปรีดา ดุษฎี วาณี พ.ศ.๒๔๘๙

เลี้ยวหนึ่งแห่งความทรงจำ

“**ด**ิฉันเกิดในยุคต้นของสงคราม ชีวิตจึงผันผวนไปตามกลืนไถของคว้นป็น...

ดิฉัน...เจ้าของคำพูดข้างต้นในที่นี้คือ “ดุษฎี พนมยงค์” บุตรีคนที่ ๕ จากบุตรทั้งหมด ๖ คน ของนายปรีดี พนมยงค์ อดีตนายกรัฐมนตรีคนที่ ๗ ของเมืองไทยและรัฐบุรุษอาวุโส กับท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ (ณ ป้อมเพชร)

๑๙ ปีเต็มสำหรับการใช้ชีวิตในสาธารณรัฐประชาชนจีนตามผู้บิดาซึ่งหลีกหนีหลบหนีภัยการเมือง คือความทรงจำที่ดุษฎีไม่มีวันจะลืมเลือน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ยังไม่เทียบ

เท่ากับสิ่งที่รัฐบาลในสมัยนั้นก่อไว้กับทุกๆชีวิตในครอบครัว นายปรีดี พนมยงค์ รวมไปถึงคนรอบข้างที่พลอยต้องได้รับเคราะห์กรรมตามไปด้วย

“ดิฉันไม่ชอบให้ใครเรียกคุณพ่อว่าท่านปรีดี อยากให้เรียกว่านายปรีดี พนมยงค์ เท่านั้น เพราะคุณพ่อเป็นสามัญชนคนธรรมดา ตำแหน่งต่างๆนั้นมันเป็นเพียงหัวโขนที่ผ่านมาแล้วก็ผ่านไป...”

แต่ผ่านมาแล้ว มิใช่สักแต่จะผ่านไป เงื่อนปมการเมืองไทยบางเรื่องที่ถูกผูกเอาไว้ โดยที่ไม่เคยมีใครคิดจะยื่นมือไปแก้ปมนี้ออก กลับปล่อยให้ปมเงื่อนนี้สูญหายไปกับกาลเวลาหรือจางไปพร้อมๆกับการสิ้นชีวิตของผู้รู้เรื่องราว

“

๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๔...

รัฐบาลไทยประกาศใช้กติกาสัญญาพันธมิตรไมตรี

ระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

หนึ่งในประชาชนที่ไม่เห็นด้วย

กับการกระทำของรัฐบาลไทย

มีชื่อของ “นายปรีดี พนมยงค์...”

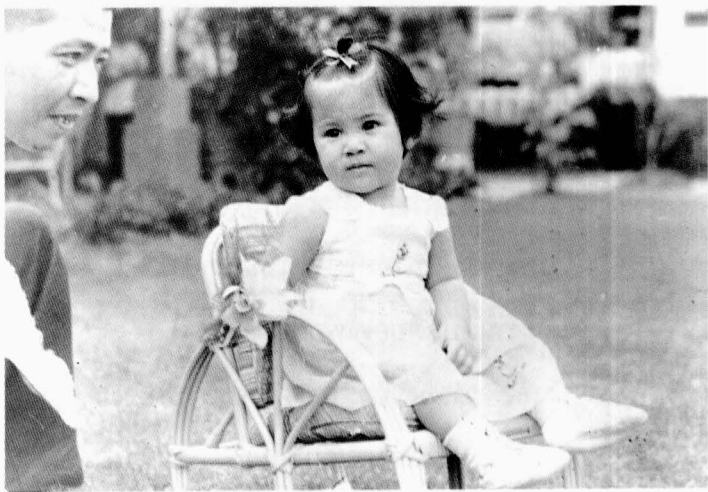
และงานลับสุดยอดเพื่อประเทศชาติ...

นั่นคือ การตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น

ซึ่งต่อมาใช้ชื่อว่า

ขบวนการเสรีไทย

”

ถ่ายกับนายปรีดิฯ ที่บ้านถนนสีลม พ.ศ.๒๔๘๓

พ่อดิฉันชื่อ “ปรีดี พนมยงค์”

“ดิฉันเกิดเมื่อปี ๒๔๘๒ ตอนนั้นคุณพ่อเป็นรัฐมนตรีคลัง นายพันเอกหลวงพิบูลสงคราม (ยศในขณะนั้น) เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นปีที่เยอรมนีบุกโปแลนด์ ดิฉันเกิดที่บ้านถนนสีลม”

อบอุ่น...แม้จะมีพ่อเป็นบุคคลระดับสำคัญของประเทศ ส่งผลให้เวลาที่แบ่งสรรให้ครอบครัวจึงมีน้อยเต็มที แต่ด้วยคุณผู้มีแม่ให้การดูแลแทนพ่ออยู่ตลอด ความรู้สึกที่ว่าอบอุ่นจึงเกิดขึ้น

ด้วยความเยาว์วัย คุณจึงรู้แต่เพียงว่ามีพ่อเป็นนัก

การเมือง มิได้รู้ล่วงหน้าไปกว่านั้น แต่หากดูขงฎีระลึกได้ ก็คงจะรู้ว่าช่วงที่ตนมีอายุเพียง ๒ ขวบนั้น นายปรีดีเริ่มจะประสบกับความผันผวนทางการเมืองขณะที่สงครามมหาเอเชียบูรพากำลังเริ่มต้นขึ้น เมื่อปี ๒๔๘๔ โดยญี่ปุ่นยกพลบุกขึ้นไทยในวันที่ ๘ ธันวาคม และต่อมาได้เป็นตัวการเรียกร้องรัฐบาลไทยให้ปลดนายปรีดี พนมยงค์ และพันตรีวิลาศ โอสถานนท์ รมช.คมนาคมในขณะนั้น ซึ่งญี่ปุ่นเห็นว่ามีความคิดเอนเอียงไปทางฝ่ายสัมพันธมิตร พ้นจากตำแหน่งรัฐมนตรี

ต่อมาสภาผู้แทนราษฎรมีมติให้นายปรีดีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๔

“พอคุณพ่อได้รับพระบรมราชโองการแต่งตั้งเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินเราจึงย้ายบ้านจากบ้านสีลมซึ่งเป็นบ้านส่วนตัวของคุณพ่อคุณแม่ไปอยู่ที่ทำเนียบทำช้าง ความที่ดิฉันยังเป็นเด็กเล็กๆ จึงไม่รู้ว่าคุณพ่อกำลังทำงานที่ลับสุดยอดเพื่อประเทศชาติ”

๒๑ ธันวาคม ๒๔๘๔... รัฐบาลไทยประกาศใช้กติกาสัญญาพันธมิตรไมตรีระหว่างไทยกับญี่ปุ่นและได้ลงนามต่อหน้าพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) ซึ่งกติกาดังกล่าวนี้นี้เป็นความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ และการทหาร

หนึ่งในประชาชนที่ไม่เห็นด้วยกับการกระทำของรัฐบาลไทยมีชื่อของ “นายปรีดี พนมยงค์” ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และงานลับสุดยอดเพื่อประเทศชาติ ที่ดูขี้กว่าไว้ข้างต้น นั่นคือ การตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น ซึ่งต่อมาใช้ชื่อว่า “ขบวนการเสรีไทย”

“ดิฉันไม่รู้เรื่องอะไรเลยเพราะยังเด็กอยู่ พี่สาวลูกของคุณป้าที่อยู่บ้านเดียวกันกับเรา คือ คุณวิสวาท (บุญนาถ) อัครนันท์ เล่าให้ฟังภายหลังว่า ช่วงดีๆ เธอลุกขึ้นมาเข้าห้องน้ำ ก็มักจะเห็นคุณพ่อนั่งอยู่ที่เก้าอี้รับแขก เปิดวิทยุเบาๆ แล้วเอาหูแนบฟัง ซึ่งเธอก็ไม่เข้าใจว่าคุณพ่อทำเช่นนั้นทำไม จนมารู้ทีหลังว่า คุณพ่อกำลังฟังวิทยุของฝ่ายสัมพันธมิตรซึ่งต้องห้ามในช่วงนั้น ๙๑

“

ภารกิจสำคัญของนายปรีดีคือ
การเป็นหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ
โดยใช้รหัสลับว่า“รัฐ”

”

สวนสนามเสรีไทย พ.ศ. ๒๔๘๘

สงครามโลกกับเสรีไทย

มกราคม ๒๔๘๕...กรุงเทพมหานครถูกเครื่องบิน
สัมพันธมิตรทิ้งระเบิดเป็นครั้งแรก

“บ่อยครั้งเวลากลางคืนขณะนอนหลับอยู่ได้ยินเสียง
หวอฟังแล้วน่ากลัวมาก จากนั้นก็ถูกปลุกให้ตื่น แล้วพี่เลี้ยง
อุ้มมาลงหลุมหลบภัยซึ่งอยู่ใต้ถนนตึก เป็นอย่างนี้อยู่เสมอ
มีอยู่ครั้งหนึ่งที่พอเครื่องบินไปแล้ว เห็นสถานีรถไฟ
บางกอกน้อยซึ่งอยู่ฝั่งตรงข้ามท่าเนียบท่าช้างและเป็นจุด
ยุทธศาสตร์สำคัญมีไฟลุกสว่างจ้าไปหมด ดิฉันจำภาพนั้น
ได้ติดตาทุกๆ ที่ยังเป็นเด็กเล็กๆ อายุไม่กี่ขวบ เพราะรู้สึก

ว่าน่ากลัวมาก

ดิฉันเริ่มเรียนชั้นอนุบาลที่โรงเรียนราชินี แต่ก็เรียนไปได้พักหนึ่งเท่านั้นเพราะคุณพ่ออพยพครอบครัวไปอยู่ที่คุ้มขุนแผน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากนั้นจึงย้ายไปอยู่ที่ตึกสำหรับข้าราชการในพระราชวังบางปะอินซึ่งคุณพ่อได้กราบทูลเชิญสมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า สมเด็จพระนางเจ้าในหลวงรัชกาลที่ ๘ และ ๙ รวมทั้งเจ้านายเชื้อพระวงศ์อีกหลายพระองค์ให้ไปหลบภัยที่นั่นด้วย เพราะตอนนั้นระบิดลงหนักมาก ส่วนคุณพ่อยังคงอยู่ที่กรุงเทพฯ ไม่ได้ตามขึ้นไปด้วย เพราะติดภารกิจที่สำคัญ

ภารกิจสำคัญของนายปรีดีคือการเป็นหัวหน้าใหญ่ของขบวนการเสรีไทยภายในประเทศ โดยใช้รหัสลับว่า “รู้ธ” และ พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส รองหัวหน้า มีชื่อรหัสลับว่า “พุลเา” โดยจับมือร่วมกันทำงานกับขบวนการเสรีไทยในต่างประเทศ ซึ่งมี ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้า

๒๕ มกราคม ๒๔๘๕...มีพระบรมราชโองการประกาศสงครามต่อจักรวรรดิอังกฤษและสหรัฐอเมริกา โดยจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ แต่พระบรมราชโองการฉบับนี้คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ลงพระนามและลงนามเพียง ๒ ท่าน คือ พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอาทิตย์ทิพอาภา และพลเอก

เจ้าพระยาพิชัยนาครโยธิน ส่วนนายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการฯ อีกคนไม่ได้ร่วมลงนามด้วย

“เพราะขณะนั้นคุณพ่อกำลังอยู่ที่อยุธยา” ดุษฎีอธิบาย การปฏิบัติงานใต้ดินของขบวนการเสรีไทยเริ่มแผ่ขยายวงกว้างออกไป มีบุคคลจากทุกวงการทั่วประเทศ สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกอย่างมากมาย ทุกคนทำงานต่อต้าน ญี่ปุ่นและฝ่ายอักษะมาตลอดกระทั่งจุดจบของสงครามมาถึงเมื่ออเมริกาได้ทิ้งระเบิดปรมาณูจำนวน ๒ ลูก ที่เมืองฮิโรชิมา และนางาซากิ จนญี่ปุ่นประกาศยอมแพ้เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๘๘ และให้หลังเพียง ๑ วัน ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ก็ได้ออกประกาศโดยมีใจความสำคัญว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและอังกฤษเป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย

ตามมตินี้แล้วประเทศไทยเป็นฝ่ายอักษะเพราะเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นพร้อมทั้งยังประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา ซึ่งนั่นหมายถึงประเทศไทยคือประเทศผู้ฝ่ายแพ้สงคราม แต่เป็นเพราะการดำเนินการของขบวนการเสรีไทยภายใต้การนำของนายปรีดีและผู้ร่วมอุดมการณ์ที่ส่งผลให้ฝ่ายสัมพันธมิตรยอมรับการประกาศสันติภาพของไทย และได้ยกเลิกสถานะสงครามกับไทย และภายหลัง

องค์การสหประชาชาติก็ได้รับประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิก
เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๔๘๙

ต่อมาสถาบันสมิทโซเนียน SMITHSONIAN INSTITUTION U.S.A. ได้ตั้งชื่อนกพันธุ์ใหม่ที่พบบนดอยอ่างขาง
เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๔๗๑ ว่า CHLOROPSIS AURIFRONS
PRIDI (นกปริดี) เพื่อเป็นเกียรติแก่นายปริดี พนมยงค์
หัวหน้าขบวนการเสรีไทย*

“คุณพ่อเป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับเกียรตินำชื่อมา
เป็นชื่อนกพันธุ์ใหม่ค่ะ”

ภายหลังสงครามสงบ ครอบครัวนายปริดีจึงเดินทาง
กลับจากพระราชวังบางปะอินเข้ามาพักอาศัยที่ทำเนียบ
ทำช่างตามเดิม โดยดุษฎีเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเซนต์ฟรัง
ซิสซาเวียร์ ขณะที่นายปริดีได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็น
รัฐบุรุษอาวุโส เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๘

“สมัยเรียนที่โรงเรียนเซนต์ฟรังฯ ดิฉันมีความทรงจำ
ดีๆ บางเรื่อง ประทับใจเพื่อนของพี่สุดาคนหนึ่ง ที่สมัยนั้น
ได้เคยดูแลเอาใจใส่ดิฉันอย่างดี” ๙

* (ดูเอกสาร SMITHSONIAN MISCELLANEOUS COLLECTION
VOL 106 page 2)

“

เป็นการทำสงครามโดยไม่มีการประกาศให้ทราบ
และฝ่ายที่ถูกประหารคือผู้หญิงและเด็กๆ

ที่มีแต่มือเปล่า ปราศจากอาวุธ

นี่เขาเล่นหวังเอาชีวิตเลย

เป็นการกระทำที่โหดเหี้ยมยิ่งกว่าสงครามที่มีการประกาศ

”

ทำเนียบท่าช้าง พ.ศ. ๒๔๘๕

เพื่ออำนาจ-ทำได้ทุกสิ่งทุกอย่าง

รัฐบาลนายควง แพ้คะแนนเสียงเนื่องจากไม่เห็นด้วยกับร่าง พ.ร.บ.คุ้มครองค่าใช้จ่ายของประชาชนในภาวะคับขัน ซึ่งนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นผู้เสนอในการประชุมสภาเมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๘๙ โดยรัฐบาลควงได้คะแนนเสียง ๖๓ ส่วนฝ่ายเสนอได้ ๖๕ คะแนน

นายปรีดี ได้ก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๘๙

นายปรีดีอยู่ในตำแหน่งได้ไม่นาน ก็เกิดเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์การเมืองไทย และส่งผลกระทบต่อ

ชีวิตของนายปรีดีอย่างรุนแรง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จสวรรคตด้วยพระแสงปืนเมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน ๒๔๘๙ ทำให้รัฐบาลนายปรีดีถูกโจมตีอย่างหนักยิ่ง เมื่อพรรคประชาธิปัตย์กล่าวหาว่ารัฐบาลพยายามปิดบังและอำพรางความจริงในกรณีสวรรคต รวมทั้งไม่สามารถหามูลเหตุในกรณีสวรรคตมาแจ้งให้แก่ประชาชนทราบได้

“มีการใส่ร้ายคุณพ่อ โดยจ้างคนเข้าไปตะโกนในโรงภาพยนตร์เฉลิมกรุงตอนไฟดับผลที่สุดเป็นเรื่องเท็จทั้งหมด”

นายปรีดีต้องลาออกจากตำแหน่ง เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๔๘๙ รวมระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งเพียง ๔ เดือนเศษเท่านั้น

พลเรือตรีถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนต่อไป แต่หลังจากนั้นเพียงปีเศษก็เกิดการรัฐประหารขึ้น

๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐...

“ดิฉันจำคื่นวันนั้นได้อย่างแม่นยำ เพราะต้องตกใจตื่นกลางดึกเมื่อได้ยินเสียงปืนกลรัวถี่ๆ เป็นเสียงปืนที่ไม่มีเสียงหวอเตือนก่อนเหมือนกับตอนสงคราม ตอนนั้นดิฉันอายุ ๘ ขวบ ก็เริ่มจะรู้ว่าอะไรเป็นอะไรบ้างแล้ว”

ดุซงญอ เล่าว่า ช่วงย่ำรุ่งของวันที่ ๘ พฤศจิกายน คณะ

รัฐประหารซึ่งนำโดย พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ* ได้สั่งการให้ พล.ท.ละม้าย อุทยานานนท์* นำขบวนรถถังบุกเข้ามาที่ ทำเนียบทำช้าง และยิงถล่มไปที่เป้าหมายคือห้องนอนของ นายปรีดี กระสุนปืนหลายนัดเจาะทะลวงตัวตึก รอยกระสุน ใหญ่ขนาดนกกระจอกมาทำรังในเวลาต่อมา แต่ไม่มี กระสุนนัดใดยิงถูกห้องนอนของนายปรีดีเลย

“ขณะนั้น คุณพ่อเป็นรัฐบุรุษอาวุโสมีหน้าที่ให้คำ บริหารราชการแผ่นดิน”

“เขาหวังจะฆ่าให้ตาย...”

“ทำเนียบทำช้างที่เราอาศัยอยู่มี ๓ ชั้น คุณพ่อและ คุณแม่นอนอยู่ชั้น ๓ ด้านติดกับห้องพระ ส่วนพวกลูกๆ นอนอยู่อีกด้านหนึ่ง คืนนั้นพ่อเขายิงปืนเข้ามา คุณแม่ก็ มาอยู่ที่ห้องลูกๆ ดิฉันจำได้แม่นว่า คุณแม่ร้องตะโกน สวนออกไปว่า

“อย่ายิง อย่ายิง ที่นี่มีแต่ผู้หญิงกับเด็ก”

แต่เสียงของท่านผู้หญิงพูนศุข ซึ่งพยายามจะตะโกน สวนเสียงปืน ก็ไม่สามารถจะหยุดยั้งความคิดและความ รู้สึกของคณะรัฐประหารที่มีแต่คำว่า “อำนาจ” รออยู่เบื้อง หน้าได้ กระสุนปืนจึงแผดลั่นออกจากปลายกระบอกปืน

* ยศในขณะนั้น

ราวกับฝนห่าใหญ่มุ่งสู่เป้าหมายทันที

“เป็นการทำสงครามโดยไม่มีการประกาศให้ทราบ และฝ่ายที่ถูกประหารคือผู้หญิงและเด็กๆ ที่มีแต่มือเปล่า ปราศจากอาวุธ นี่เขาเล่นหวังเอาชีวิตเลย เป็นการกระทำที่โหดเหี้ยมยิ่งกว่าสงครามที่มีการประกาศ”

สำหรับนายปรีดีนั้นที่จริงรู้ข่าวว่าจะมีการทำรัฐประหาร ตั้งแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน โดย พล.ต.อ.อดุล อดุลเดชจรัส มาแจ้งให้ทราบและบอกกับนายปรีดีว่าไม่ต้องเป็นห่วง จัดการเรียบร้อยแล้ว แต่ท้ายสุดนายปรีดีก็ไม่วางใจ จึงหลบหนีออกจากบ้านไปก่อนจะถูกขบวนรถถังภายใต้การนำของ พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ บุกถล่มเพียงเศษเสี้ยวเวลาที่

“สายวันนั้น ร.อ.สมบุรณ์* ชุณหะวัณ ได้นำกำลังทหารพร้อมรถถังบุกเข้าทำเนียบทำข้างทางประตูหน้า และพยายามที่จะเข้าตรวจค้นบริเวณบ้าน ครูฉลบชลัยย์ พलगูร ภรรยาของคุณจำกด พलगูร เสรีไทยที่ได้พลีชีพเพื่อชาติที่ประเทศจีน ซึ่งอยู่ในที่นั่นด้วย ได้เข้าไปอะอะห้ามปรามอย่างกล้าหาญโดยไม่เกรงกลัวปลายกระบองปืนเลย ครูฉลบชลัยย์พูดด้วยเสียงดังฟังชัดว่า

“เมื่อคุณไม่ไวใจเรา เราก็มีสติที่ไม่ไวใจคุณ คุณจะ

* ชื่อปัจจุบัน ชาติชาย

เข้าตรวจค้นโดยผลการไม่ได้ เพราะคุณอาจเล่นไม่ซื่อ นำ
สิ่งผิดกฎหมายมายัดเยียดชุกซ่อนในบริเวณบ้าน และตั้ง
ข้อหากับเราได้”

ร.อ.สมบุรณ์ ชุณหะวัณ จึงจำต้องยอมตรวจค้นบ้าน
โดยมีคนในบ้านนายปรีดีตามดูแบบไม่ให้คลาดสายตา และ
หลังจากการตรวจค้นก็ไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย

ผลสรุปของการทำรัฐประหารในวันนั้น จบลงตรงที่
ชัยชนะตกเป็นของฝ่ายคณะรัฐประหารซึ่งประกอบไปด้วย
พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ, พ.อ.กาจ กาจสงคราม, พ.ต.อ.เผ่า
ศรียานนท์, พ.อ.สฤษดิ์ ธนะรัชต์, พ.อ.ถนอม กิตติขจร,
พ.ท.ประภาส จารุเสถียร, ร.อ.สมบุรณ์ ชุณหะวัณ ฯลฯ
โดยเข้ายึดอำนาจการปกครองจากพลเรือตรีถวัลย์ ธำรง-
นาวาสวัสดิ์ และยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. ๒๔๘๕ พร้อม
กับเชิญจอมพล ป. พิบูลสงคราม ให้เข้ามาเป็นหัวหน้าคณะ
รัฐประหารและเชิญนายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชา
ธิปัตย์ มาเป็นนายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน
๒๔๙๐

“

ลูกๆ ...อดที่จะเป็นห่วงเป็นใยผู้เป็นพ่อไม่ได้
แต่ก็รู้มาแล้วอย่างเต็มหัวอก
ว่าพิษภัยจากอำนาจการเมืองนั้นเป็นเช่นใด
เพราะโดนเข้ากับตัวเองมาแล้วอย่างจัง
ครั้งที่โดนรถถังยิงถล่มเข้าไปในบ้าน

”

นายปรีดิฯ ลักัยการเมือง (ถ่ายที่สิงคโปร์) พ.ศ.๒๔๙๒

เส้นทางหลบหลีกของนายปรีดี

“ไม่ต้องห่วง ตอนนี้อยู่กับพวกทหารเรือ”
เพียงคำพูดประโยคนี้นี้ประโยคเดียวซึ่งผู้พูดคือนายปรีดีที่ฝากมากับเพื่อนชาวต่างประเทศก็ทำให้ท่านผู้หญิงพูนศุขและคนในครอบครัวนายปรีดีฯคลายกังวลด้วยรู้แน่ชัดแล้วว่า หัวหน้าครอบครัวยังมีชีวิตอยู่

ภายหลังจึงได้รู้ว่า หลังออกจากบ้านแล้วนายปรีดีหนีไปที่กรมสรรพาวุธบางนาจากนั้นจึงมุ่งตรงไปที่สัดหีบเพื่อขอความช่วยเหลือจากทหารเรือโดยเข้าพักที่บ้านผู้บัญชาการนาวิกโยธิน(พล.ร.ต.ทหาร ข้าบริหาร ร.น.)

นายปรีดีหลบซ่อนตัวอยู่ภายใต้การดูแลของทหารเรือ ได้หนึ่งสัปดาห์เต็ม ท่านผู้หญิงพูนสุขจึงมีโอกาสไปเยี่ยม นายปรีดี โดยทหารเรือเอารถยนต์อเมริกันมารับและมีทหารนั่งคู่ไปด้วย นายปรีดีได้กล่าวกับท่านผู้หญิงพูนสุข ก่อนจะเดินทางกลับว่า

“ฉันจะออกนอกประเทศ คณะรัฐประหารเขาสืบรู้แล้วว่าฉันอยู่ที่นี้ และทำหนังสือขอตัวฉันมา ขึ้นฉันอยู่ต่อไปจะสร้างความลำบากใจให้ทหารเรือเขาเปล่าๆ ดูเล่ห์ๆ ด้วย”

ลูๆ รุ่นที่โตพอจะรู้เรื่องราวคือปาล สุตา และศุขปริดา อดที่จะเป็นห่วงเป็นใยผู้เป็นพ่อไม่ได้ แต่ก็รู้มาแล้วอย่างเต็มหัวอกว่าพิษภัยจากอำนาจการเมืองนั้นเป็นเช่นใด เพราะโดนเข้ากับตัวเองมาแล้วอย่างจิ้งครั้งที่โดนรถถังยิง ถล่มเข้าไปบ้าน

เมื่อนายปรีดีตัดสินใจว่าจะออกนอกประเทศอย่างแน่อนแล้วจึงเดินทางออกจากสถานีทหารเรือลัดที่บเข้า กรุงเทพฯ โดยปลอมตัวเป็นทหารเรือข้ามแม่น้ำบางปะกง ก่อนจะเข้าพักที่บ้านของผู้ช่วยทูตทหารเรืออังกฤษที่ชอยนา นา ผู้ช่วยฯ ชื่อ น.อ.แอสตรฟฟอร์ด เดนิส มีภรรยาเป็นคนไทยคือ คุณชฎา กาญจนวนิช นายปรีดีขอความช่วยเหลือ ในการลี้ภัยการเมืองผ่านเอกอัครราชทูตอังกฤษ จากนั้น

เอกอัครราชทูตอังกฤษ จึงติดต่อกับเอกอัครราชทูตสหรัฐ โดยจัดเรือของสถานทูตอเมริกันพานายปรีดีไปขึ้นเรือน้ำมัน “เอ็ม.ดี.”ของบริษัทเชลล์แห่งประเทศไทย จำกัด มุ่งสู่ประเทศ สิงคโปร์ ในเดือนพฤศจิกายน ปีเดียวกันนั่นเอง

ชีวิตตอนต่อไปของ “ดุษฎี พนมยงค์” ก้าวถึงชีวิต ของครอบครัวที่ตกอยู่ในชั้นวิกฤติ ด้วยท่านผู้หญิงพูนศุข ถูกจับและถูกคุมขังอยู่ถึง ๘๔ วัน และพี่ชายถูกศาล พิพากษาจำคุก... ๖๑

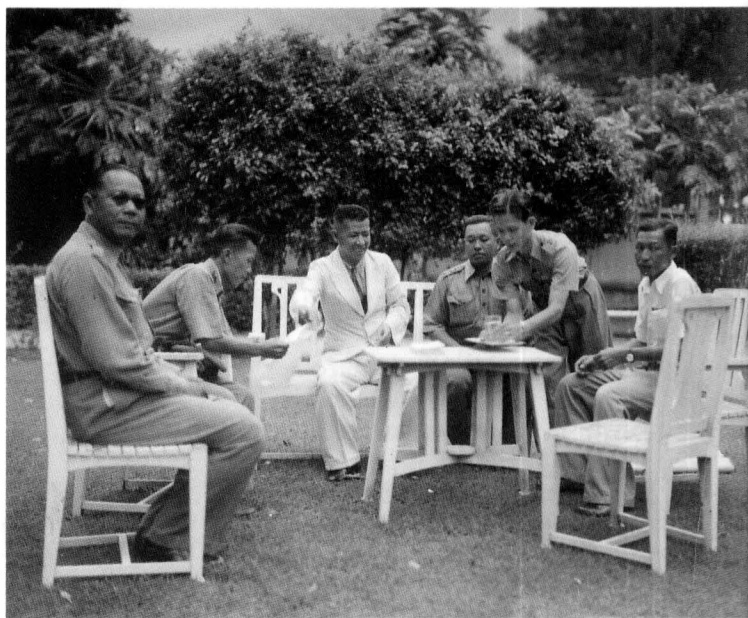
“

แต่...มีเรื่องที่น่าจะบันทึกไว้
ในบรรทัดหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย
หลังจากที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม
ลี้ภัยการเมืองไปอยู่ญี่ปุ่น
(ขณะนั้นนายปรีดียังพำนักอยู่ในประเทศจีน)
เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๑

จอมพล ป. ได้ฝากจดหมายที่มีลายเซ็นของตนเอง
มาให้ นายปรีดี โดยเขียนข้อความสั้นๆ เพียงว่า

“PLEASE AHOSIKAM”

”

นายปรีดิฯ ที่สนามทำเนียบท่าช้าง พ.ศ.๒๔๘๘

PLEASE AHOSIKAM (อโหสิกรรม)

หลังจากคณะรัฐประหารภายใต้การนำของ จอมพลป. พิบูลสงคราม และ พล.ท.ผิน ชุณหะวัณ ยึดอำนาจจากรัฐบาล พล.ร.ต.ถวัลย์ ชำรงนั้วสวัสดิ์ ได้สำเร็จ ก่อนที่นายควง อภัยวงศ์ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ จะขึ้นสืบอำนาจแทนในภายหลัง

นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบุรุษอาวุโส อดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ต้องเดินทางออกนอกประเทศเพื่อหลีกเลี่ยงภัยจากอำนาจมืดโดยทิ้งครอบครัวซึ่งมีภรรยาและลูกอีก ๖ ชีวิตไว้เบื้องหลัง

แม้จะไม่มีคนซื้อปรีดีอยู่ในผืนแผ่นดินไทยอีกแล้ว แต่คณะรัฐประหารซึ่งยังคงกวาดล้างจับกุมตัวผู้เกี่ยวข้อง และมีบทบาทในรัฐบาลชุดเก่า เมื่อไม่พบตัวบุคคลที่ต้องการ จึงหันมาเพ่งเล็งกระทั่งถึงจับกุมบรรดาผู้ใกล้ชิดของบุคคลที่คณะรัฐประหารเห็นว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศ และรัฐบาล

และแน่นอน ครอบครัวของนายปรีดีจะต้องถูกเพ่งเล็งจากคณะรัฐประหาร

ท่านผู้หญิงพูนศุข ตัดสินใจพาลูกๆ อลาการใช้ชีวิตในท่าเียนท่าช้าง ย้ายไปพำนักชั่วคราวในบ้านพักของทหารเรือที่สี่ตึกหีบ เพื่อหวังหลบซ่อนภัยจากอำนาจรัฐโดยพักอยู่ที่นั่น ๓ เดือน จากนั้นได้ย้ายกลับมายัง “บ้านป้อมเพ็ชร” ถนนสีลม ซึ่งเป็นบ้านของมารดา (คุณหญิงเพ็ง ชัยวิจิตฯ) ด้วยท่านผู้หญิงพูนศุขเล็งเห็นว่าครอบครัวนายปรีดี ไม่น่าจะเกี่ยวข้องหรือสร้างความหวาดระแวงให้กับคณะรัฐประหารอีกต่อไป เพราะนายปรีดีผู้นำของครอบครัวก็ไม่ได้ใช้ชีวิตอยู่ในเมืองไทยแล้ว

แต่หากท่านผู้หญิงพูนศุขจะสามารถมองเห็นถึงอนาคตในภายภาคหน้าได้ ก็คงจะรู้ว่าสิ่งที่ท่านคิดและทำนั้นผิดพลาด เพราะคณะรัฐประหารยังพยายามปราบปรามทำลายล้างนายปรีดีและพรรคพวกอยู่ตลอดเวลา แม้นายปรีดีจะไม่

อยู่ในเมืองไทยแล้วก็ตาม

สำหรับนายปรีดีนั้นหลังจากเดินทางออกนอกประเทศไทยแล้ว ได้เข้าพักที่ประเทศสิงคโปร์อยู่พักหนึ่ง ก่อนจะเดินทางไปฮ่องกง และเมืองเซี่ยงไฮ้ประเทศจีนในที่สุด... ขณะที่นายปรีดีใช้ชีวิตอยู่นอกประเทศนั้น ในเดือนเมษายน ๒๔๙๑ ประเทศไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองขึ้นอีกครั้งหนึ่งเมื่อคณะรัฐประหารไม่พอใจการบริหารงานของนายควง อภัยวงศ์ จึงบีบบังคับให้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ภายใน ๒๔ ชั่วโมง และเชิญ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ขึ้นสานต่ออำนาจแทน

ครั้นเมื่อ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ก้าวขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี การกวาดล้างกลุ่มบุคคลที่รัฐบาลเห็นว่าเป็นศัตรูทางการเมืองได้เกิดขึ้นอีกเป็นระลอกๆ

๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒...

นายปรีดีลอบเดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทย ด้วยหมายจะใช้กำลังเข้าล้มรัฐบาลพร้อมกับก่อตั้งคณะทำการ โดยใช้ชื่อว่า “ขบวนการประชาธิปไตย” และวางแผนเข้ายึดพระบรมมหาราชวังเป็นกองบัญชาการ

ทว่า การก่อการของนายปรีดีซึ่งเริ่มต้นในเช้ามีดวันนั้น ก็ต้องจบลงช่วงสายในวันเดียวกันนั้นเอง เมื่อฝ่ายรัฐบาลได้รับทราบข่าวคราวล่วงหน้า จึงใช้กองกำลังรถถัง

บุกเข้าพังทลายประตูวิเศษไชยศรี ซึ่งเป็นประตูเข้าพระบรมมหาราชวัง จนกองบัญชาการของขบวนการประชาธิปไตยแตกพ่าย แต่เดชะบุญที่นายปรีดีและพรรคพวกหลบหนีออกมาได้ทัน โดยหลบหนีมาซ่อนตัวที่บ้านสีลม ก่อนจะย้ายไปหลบอยู่ที่บ้านเพื่อนของคนรู้จักย่านฝั่งธนบุรี

นั่นคือบ้านของคุณอุดร รัชชมนั

“ตอนที่คุณพ่อไปหลบอยู่ที่นั่น สถานการณ์ตึงเครียดมาก ทางกรมกำลังตามจับตัวคุณพ่ออยู่ โดยประกาศผ่านทางวิทยุกระจายเสียงทุกวัน บรรยายรูปร่างหน้าตาคุณพ่อ พร้อมทั้งให้ ‘คำห้วน’ สูงถึงห้าหมื่นบาท ส่วนผู้ที่ให้ที่พักพิงก็มีความผิดด้วย คุณแม่เล่าให้ฟังว่า ขณะนั้น ภรรยาของคุณอุดรกำลังตั้งครรภ์ แต่คุณอุดรก็ให้สาวใช้ลาออกเพื่อความลับจะได้ไม่รั่วไหล ช่วยกันสองคนกับน้องภรรยาทำงานบ้านทุกอย่างเอง แม้กระทั่งการเทกระโถนหนักเบาให้คุณพ่อ

ระหว่างนั้น คุณแม่ได้มีโอกาสดูไปพบคุณพ่อที่บ้านของคุณอุดรเพียงครั้งเดียว เข้าไปก็ต้องลัดเลาะเพื่อให้เล็ดลอดสายตาทางการที่คอยสะกดรอยตาม ส่วนขากลับ คุณแม่นั่งเรือข้ามฟากมาขึ้นที่ฝั่งกรุงเทพฯ บริเวณตลาดบางรัก ตั้งแต่ตอนตีห้า แล้วเดินจากท่าน้ำเพื่อกลับบ้านถนนสีลม ผ่านสุสานจีน สุสานฝรั่ง ฯลฯ เป็นระยะทางเกือบสองกิโลเมตร

ช่วงนั้นเป็นฤดูหนาวต้นเดือนกุมภาพันธ์ ท้องฟ้ายังมีดออยู่ แต่คุณแม่มิได้เกรงกลัวอะไรทั้งสิ้น คุณแม่เล่าว่า เป็นเพราะการอบรมของคุณตา(พระยาชัยวิชิตวิศิษฎ์ธรรมธาดา) คุณตาได้อบรมบ่มเพาะให้คุณแม่เป็นคนใจกล้า และมีเหตุผล ดังตัวอย่างสองเรื่องนี้

ครั้งหนึ่งมีคนผูกคอตายที่ต้นมะม่วงในซอยแถวถนนสีลม (ซอยละลายทรัพย์ในปัจจุบัน) คุณตาได้ให้คนในบ้านไปเอากิ่งมะม่วงต้นนั้นมาคนละกิ่ง เพื่อจะอบรมว่า ฝีไม่มี และไม่ต้องกลัวฝี อีกคราวหนึ่ง คุณตาพาลูกๆ เดินผ่านสุสานสีลมยามค่ำคืน เพื่อจะอบรมลูกๆ ว่าต้องเป็นคนกล้าหาญ ไม่กลัวและไม่เชื่อในสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ คินนั้นคุณตาถือไม้เท้าเดินนำหน้าลูกๆ เดินตามกันเป็นพรวน คุณแม่ได้ชื่อว่าไม่กลัวฝี เป็นคนเดินรังท้ายแถว...

.....

บุคคลที่ช่วยชีวิตคุณพ่อเอาไว้ตอนนั้นนอกจากคุณอุตร รัชฆมณีแล้ว ก็มีเพื่อนสนิทของคุณอุตร คือคุณสุธี โอบ-อ้อม ผู้ที่พาคุณพ่อไปอยู่บ้านคุณอุตรฯ และ น.ต.อมฤต วิสุทธิธรรม ร.น. ต่อมาคุณพ่อได้ลงเรือประมงลำเล็กๆ หนีออกนอกประเทศ”

“คุณแม่เล่าว่า คุณพ่อเดินทางออกจากเมืองไทย โดยลงเรือประมงลำเล็กๆ ที่ทำน้ำไถ่ๆ บ้านคุณอุตรฯ ในวันที่

๖ สิงหาคม ๒๕๕๒ ขณะนั้น ฝนกำลังตกพรำๆ จึงไม่มีใครสนใจ เรือลำเล็กแล่นออกสู่ปากอ่าว ถึงบริเวณปากน้ำ ซึ่งมีด่านศุลกากรตั้งอยู่ โดยปกติด่านจะปิดเวลา ๒๒.๐๐ น. และเรือลำนั้นมาถึงด่านเลยกำหนดเวลาด่านปิดไปประมาณ ๑๐ นาที แต่เพื่อยุติปัญหาของด่านนั้นเดินช้ากว่าเวลาจริง จึงทำให้เรือแล่นผ่านพ้นไปได้ มิฉะนั้นด่านศุลกากรจะต้องกักเรือไว้จนรุ่งเช้า เมื่อเรือเดินทางต่อมาถึงบริเวณบ่อมพระจุลฯ มีเรือรบของทหารเรือจอดอยู่กลางน้ำ เพื่อตรวจตราเรือทุกลำที่แล่นผ่านไปมา ก็ให้บังเอิญอีกว่านายทหารเรือบนเรือรบลำนั้นกำลังสนุกสนานอยู่กับการเล่นไพ่ จึงได้แต่เพียงสั่งให้พลทหารลงไปตรวจเรือประมงลำนี้ เมื่อตรวจแล้วไม่พบอาวุธใดๆ ชุกซ่อนอยู่ ก็ปล่อยเรือให้ผ่านไปได้ ถ้านายทหารเรือลงไปตรวจเองคิดว่าคุณพ่อคงไม่รอดแน่ๆ

คุณพ่อรอดพ้นการถูกจับกุมไปได้อย่างหวุดหวิด ชนิดเส้นยาแดงผ่าแปด”

คณะรัฐประหารและรัฐบาล เริ่มกวาดล้างคณะผู้ก่อการอย่างหนัก โดยพุ่งเป้าไปที่การเด็ดชีวิตนายปรีดี หัวหน้าคณะขบวนการประชาธิปไตย แต่ความหาตัวยังงี้ก็ไม่พบ จึงเบนเป้าไปที่ผองเพื่อนคนรู้จัก ตลอดจนลูกศิษย์ของนายปรีดี ซึ่งหลายคนถูกจับกุมและอีกหลายคนเสีย

ชีวิตอย่างมีปริศนา

เรียงไล่ นับตั้งแต่ นายเตียง ศิริขันธ์ นายชาญ บุณ
นาค พ.ท.ไพน อินทรทัต นายทวี ตะเวทิกุล นายทองอินทร์
ภูมิพัฒน์ นายทองเปลว ชลภูมิ นายถวิล อุดล นายจำลอง
ดาวเรือง ฯลฯ เกือบทุกคนที่โดนเช่นหมา เป็นเสรีไทยสาย
ในประเทศ

หลังจากนั้น ยังมีเพื่อนร่วมอุดมการณ์ของนายปรีดี
ถูกสังหารอย่างโหดเหี้ยมอีกหลายคน

สังคมไทยกำลังอยู่ในยุคมืด

แต่...มีเรื่องที่น่าจะบันทึกไว้ในบรรทัดหนึ่งของ
ประวัติศาสตร์ไทย

หลังจากที่จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ลี้ภัยการ
เมืองไปอยู่ญี่ปุ่น (ขณะนั้นนายปรีดียังพำนักอยู่ในประเทศ
จีน) เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๑ จอมพล ป. ได้ฝากจดหมายที่มี
ลายเซ็นของตนเองมาให้ นายปรีดี โดยเขียนข้อความสั้นๆ
เพียงว่า

“PLEASE AHOSIKAM”

“ดิฉันอยากให้นักประวัติศาสตร์ หรือผู้ที่สนใจการ
เมืองไทย ช่วยตีความหมายของข้อความประโยคสั้นๆ นี้
ด้วยค่ะ เพราะดูเหมือนมีอะไรที่ลึกๆ อยู่ในนั้น เป็นคำพูด
ธรรมดาที่ไม่ธรรมดา” ดุษฎีกล่าวย้ำ

“

นายปรีดีเดินทางออกนอกประเทศอีกครั้ง...

โดยไม่ได้เฉลียวใจแม้แต่หน่อยว่า

การลาจากแผ่นดินไทยในครั้งนี้

จะเป็นการลาจากไปชั่วชีวิต

และไม่มีโอกาสจะกลับมาเหยียบแผ่นดินแม่อีก

”

เรือแบบเดียวกับที่นายปรีดิฯใช้หลบหนี

ลาที่เมืองไทย

“ฉันไม่อยากจะมีชีวิตอยู่อีกต่อไป จะอยู่ไปทำไม
เราทำให้คนอื่นพลอยเดือดร้อน...ต้องตาย”

ดุซงกีได้รับทราบคำร่ำพึงประโยชน์นี้ของนายปรีดี
จากปากของท่านผู้หญิงพูนศุขผู้มารดา ก่อนที่จะรับทราบ
ว่า ท่านผู้หญิงพูนศุข ตอบนายปรีดีไปว่า

“ไม่ได้ ถ้าเธอตายไป ก็เหมือนกับยอมแพ้ทุกอย่าง
นะสิ”

นายปรีดีเดินทางออกนอกประเทศอีกครั้ง เมื่อคิด
ว่าถ้าอยู่เมืองไทย และเกิดพลาตพลั้งจนเสียชีวิตไป ก็

ต้องแพ้วพายทุกสิ่งทุกอย่างตามคำกล่าวของภรรยา โดยไม่ได้เหลียวใจแม้แต่แต่น้อยว่าการลาจากแผ่นดินไทยในครั้งนี้จะเป็นการลาจากไปชั่วชีวิต และไม่มีโอกาสจะกลับมาเหยียบแผ่นดินแม่อีก

นายปรีดี ใช้เส้นทางหลบหนีด้วยการปลอมตัวเป็นชาวประมงและมุ่งหน้าสู่ประเทศสิงคโปร์ ก่อนจะเดินทางต่อไปยังฮ่องกง และเข้าประเทศจีน เหมือนกับการหลีกหนีครั้งแรก จะแตกต่างกันก็ตรงที่เปลี่ยนสถานที่พำนักในประเทศจีนจากเมืองเซี่ยงไฮ้เป็นเมืองปักกิ่ง

เดิมทีนายปรีดี มีความตั้งใจจะเดินทางไปสัการะการเมือง ณ ประเทศเม็กซิโก และได้ไปทำวีซ่าผ่านแดนประเทศอเมริกาที่สถานกงสุลอเมริกันประจำนครเซี่ยงไฮ้เรียบร้อยแล้ว แต่ในวันที่ออกเดินทาง กงสุลอเมริกันประจำเซี่ยงไฮ้ ชื่อ นายฮันน่า ได้รู้ดักไปทีสนามบินและทำการยกเลิกวีซ่านั้น โดยขีดฆ่าบนหนังสือเดินทางของนายปรีดี จึงทำให้นายปรีดีไม่สามารถเดินทางไปเม็กซิโกได้ และจำต้องพำนักอยู่ในประเทศจีนต่อไป

นายปรีดีเดินทางจากฮ่องกงไปกรุงปักกิ่ง ซึ่งพอดีกับที่จีนคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะจากรัฐบาลก๊กมินตั๋ง นายปรีดีเป็นคนไทยคนเดียว และเป็นชาวต่างประเทศเพียงไม่กี่คนที่ได้รับเชิญร่วมงานวันสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อ ๑ ตุลาคม ๒๔๙๒

“

ครอบครัวของเราอยู่ในช่วงที่ถูกคุกคาม

จากฝ่ายรัฐประหารอย่างรุนแรง

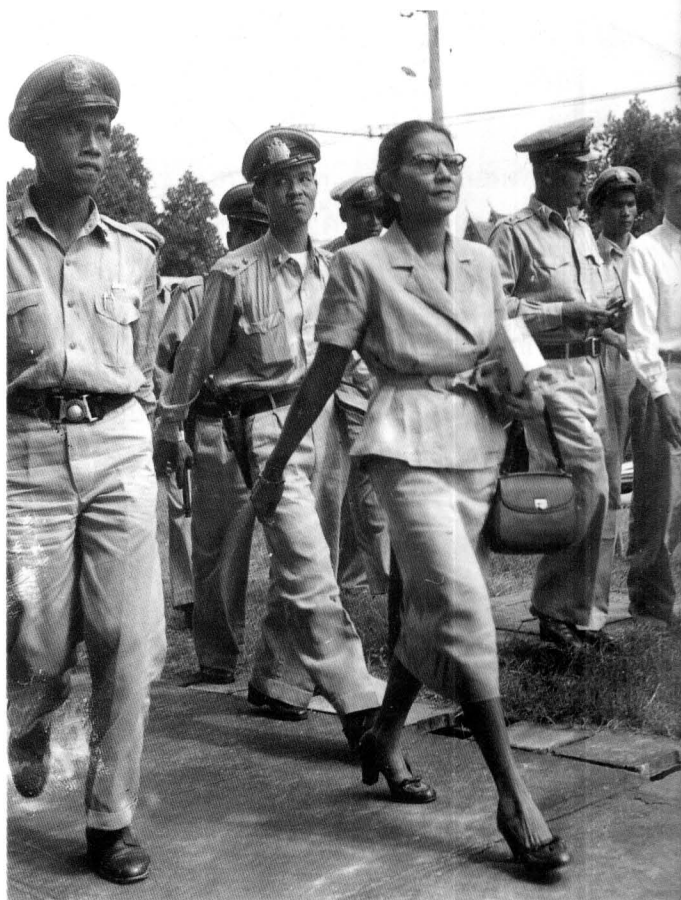
คุณแม่ถูกสะกดรอยตามอยู่เป็นประจำ

พี่ปาลถูกจับทั้งที่มีอายุเพียง ๑๙ ปี

และต่อมา

คุณแม่ยังต้องมาถูกจับอีก

”

ท่านผู้หญิงพูนศุขฯ ถูกจับข้อหาบกบฏ พ.ศ.๒๔๙๕

ผู้หญิง-เด็กยังไม่เว้น

๒ ๔๙๔...ได้เกิดเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองขึ้นอีกครั้ง เมื่อวันที่ ๒๙ มิถุนายน โดยทหารเรือกลุ่มหนึ่งในนามว่า “กลุ่มกู้ชาติ” จี้จับตัว จอมพล ป. พิบูลสงคราม ในขณะที่กำลังทำพิธีมอบเรือชุดสันดอนแมนฮัตตัน ซึ่งรัฐบาลสหรัฐอเมริกามอบให้รัฐบาลไทย ที่ท่าราชวรดิษฐ์ ทหารเรือกลุ่มนั้นจับจอมพล ป. ไปควบคุมตัวในเรือรบหลวงศรีอยุธยา แต่ภายหลังจอมพล ป. ได้รับการช่วยเหลือออกมา และกองกำลังของคณะรัฐประหารทำการปราบปราม กองกำลังของกลุ่มกู้ชาติสำเร็จ กลุ่มกู้ชาติจึงเป็นกบฏไป

ภายใต้ชื่อ...“กบฏแมนฮัตตัน”

หลังจากนั้นไม่นาน สุดา พี่สาวของดุขฎิ ซึ่งจบการศึกษาชั้น ม.๘ จากโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ได้เดินทางไปเรียนต่อทางด้านดนตรี ที่ประเทศฝรั่งเศส

๒๔๔๕...

การกวาดล้างประชาชนที่รัฐบาลถือว่าเป็นฝ่ายตรงกันข้าม ได้เริ่มขึ้นอย่างรุนแรงที่สุด โดยก่อนหน้านี้มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการสันติภาพสากลแห่งประเทศไทย” ซึ่งมีนโยบายในการสนับสนุนการลงนามสันติภาพสากลต่อต้านการใช้ระเบิดปรมาณู มี นพ.เจริญ สืบแสง เป็นประธาน และนายกุหลาบ สายประดิษฐ์ (ศรีบูรพา) เป็นรองประธาน เมื่อคณะกรรมการชุดนี้ก่อตั้งขึ้นได้มีบุคคลหลายหลากอาชีพเข้าร่วมลงนามต่อต้านการใช้ระเบิดปรมาณูนี้อย่างมากมาย แต่ในช่วงนั้นเป็นช่วงที่รัฐบาลไทยมีความหวาดระแวงในภัยคอมมิวนิสต์ รัฐบาลเข้าใจว่า “คณะกรรมการ” ดังกล่าวฝักใฝ่คอมมิวนิสต์และมีเป้าหมายที่จะล้มล้างรัฐบาล

ในวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน รัฐบาลเริ่มจับกุมบุคคลต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักหนังสือพิมพ์และกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ที่สนับสนุนการเรียกร้องสันติภาพ โดยแจ้งข้อหาว่า

รวมตัวกันยุ่งก่อกำเนิดความแตกแยกไม่สงบขึ้น
ในบ้านเมือง... อันเป็นความผิดฐานกบฏภายในราชอาณาจักร
...หรือคนทั่วไปเรียกว่า “กบฏสันติภาพ”

“ครอบครัวของเราอยู่ในช่วงที่ถูกคุกคามจากฝ่าย
รัฐประหารอย่างรุนแรง คุณแม่ถูกสะกดรอยตามอยู่เป็น
ประจำ พี่ปาลถูกจับทั้งที่มีอายุเพียง ๑๔ ปี และต่อมา
คุณแม่ยังต้องมาถูกจับอีก

วันที่คุณแม่จะถูกจับ คุณแม่ไปเป็นเจ้าแม่ในพิธี
หมั้นคุณศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ หรือเสนีย์ เสาวพงศ์ นัก
เขียนมีชื่อเจ้าของบทประพันธ์ ‘ปีศาจ’ กับคุณเครือพันธุ์
ที่บ้านของคุณเฉลียว ปทุมรส คุณพ่อของคุณเครือพันธุ์
เผอิญตำรวจจะไปจับคุณเฉลียวอยู่แล้ว เหลือบมาเห็นคุณ
แม่ เขาก็เลยบอกว่ามีหมายจับคุณแม่ ตำรวจกำลังจะไป
จับตัวพอดี ถ้าอย่างนั้นก็ขอจับไปพร้อมๆ กันเสียเลย”

ชีวิตตอนต่อไปของ “ดุฎิ พนมยงค์” ก้าวถึง...อยู่
ไม่ได้แล้วเมืองไทย เพราะแม้แต่ผู้หญิงและเด็กยังถูก
อำนาจรัฐรังแก ๕

“

วันที่จะต้องเดินทางออกจากเมืองไทยนั้น

ไม่ได้รู้สึกอะไร

รู้แต่เพียงว่า

ครอบครัวนายปรีดี

ยืนอยู่คนละฟากฝั่งกับรัฐบาลเท่านั้น

”

นายปรีดี ท่านผู้หญิงพูนศุข สดดา ดุษฎี วาณี
ที่บ้านพักเมื่อกวางโจว พ.ศ.๒๕๐๑

ปรีดีกับความซื่อสัตย์สุจริต

พลันที่ดูชะฎิได้เจอหน้านายปรีดี จึงอดที่จะแสดงความดีใจไม่ได้ เพราะไม่ได้พบหน้ากับผู้เป็นพ่อมาหลายปีแล้ว

“ดิฉันมาอยู่ที่ปักกิ่งกับคุณพ่อ โดยเรียนชั้นมัธยมได้ประมาณ ๒ ปี จากนั้นจึงไปเรียนต่อชั้นมัธยมปลายที่เมืองกวางตุ้ง เมื่อเรียนจบก็กลับมาเรียนระดับมหาวิทยาลัย ณ สถาบันดนตรีกลางที่ปักกิ่ง ซึ่งมีมาตรฐานสูงที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศจีน”

เมืองจีน เมืองไทย มีใช้อื่นไกล พี่น้องกัน...

“สมัยที่ดิฉันไปอยู่เมืองจีนนั้น จีนกับไทยมิใช่พี่น้องที่ใกล้ชิดกันเหมือนกับสมัยนี้ การติดต่อไปมาหาสู่เป็นไปด้วยความยากลำบาก ต้องปกปิดตลอดเวลา เพราะจีนเป็นประเทศคอมมิวนิสต์และไทยยืนอยู่ข้างอเมริกาต่อต้านจีน ส่วนภายในประเทศจีน สมัยนั้นจีนยังไม่เจริญเท่าปัจจุบัน ทุกคนเฉลี่ยกันจน ไม่มีคนรวย ไม่มีอภิสิทธิ์ชน ไม่ว่าจะป็นข้าราชการระดับไหนก็ตาม ใส่เสื้อได้เพียง ๓ สี คือ น้ำเงิน เขียว ขี้ม้า และเทา ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งใด ล้วนได้รับการแบ่งปันธัญญาหารเท่าเทียมกันหมด ทางแจกบัตรปันส่วนธัญญาหาร แต่ละคนจะได้ส่วนแบ่งประมาณ ๑๓-๑๕ กิโลกรัมต่อเดือน ส่วนเนื้อสัตว์ก็กินวิญญานสัตว์กันเป็นส่วนใหญ่ จำได้ว่า คนๆหนึ่งได้รับการปันส่วนเนื้อสัตว์ทุกชนิดเช่น เนื้อหมู วัว ไก่ ปลา รวมแล้วไม่ถึงครึ่งกิโลต่อเดือน ประมาณสัก ๓ ชีดเท่านั้น นอกนั้น ไม่ว่าจะเป็นน้ำมันพืช น้ำตาล ไข่ไก่ ผักตัดเสื่อ ฯลฯ ก็ล้วนต้องใช้บัตรปันส่วนในจำนวนจำกัดจำเขี่ยทั้งสิ้น”

ประทับใจ... ดุษฎีว่าไว้เช่นนี้เมื่อได้มาพบกับสังคมที่ประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกัน ไม่เหมือนกับเมืองไทยที่ตนเพิ่งจะจากมาที่ผู้มีอำนาจรังแกได้แม้กระทั่งผู้หญิงและเด็ก

“เราอยู่ในฐานะคนต่างประเทศ เพราะเป็นลูกของนายปรีดี เขาก็ดูแลดี ทั้งเรื่องข้าวปลาอาหารและเรื่องอื่นๆ

เราอยู่นอกระบบการปันส่วน อย่างเสื้อผ้าถ้าเข้าระบบการปันส่วน ปีหนึ่งคนจีนได้เสื้อผ้า ๓ ชุด แต่สำหรับเราแล้ว ในช่วงหลัง มีร้านค้าพิเศษ เราสามารถจะเลือกซื้อเสื้อผ้าได้ตามใจชอบ”

ทว่า แม้จะได้รับอภิสิทธิ์จากรัฐบาลจีน แต่ลูกๆ นายปรีดีก็เลือกที่จะใช้ชีวิตเฉกเช่นเดียวกับชาวจีนทั่วไป โดยถือคำของฝรั่งโบราณว่า

เมื่ออยู่ในกรุงโรม ดำรงชีวิตอย่างชาวโรมัน...(เซนต์แอมโบรส)

“คนจีนเขาใส่เสื้อผ้าสีน้ำเงิน เขียวขี้ม้า เทา เราก็ก็นั่งเหมือนพวกเขา เรารู้สึกตะขิดตะขวงใจที่จะแต่งตัวดีกว่าคนจีน และถ้าเราใส่เสื้อผ้าสีสวย คนจีนก็จะมามองดูเราเหมือนเป็นมนุษย์ประหลาด จริงอยู่ เราอาจจะกินได้อิ่มกว่าพวกเขา เพราะเราสามารถซื้อของได้จากร้านค้าพิเศษสำหรับคนต่างประเทศ แต่ก็ไม่ได้ใช้ชีวิตฟุ่มเฟือยไปกว่าชาวจีนทั่วไป”

สำหรับนายปรีดี ที่วัยผ่านผันเลยล่วงเข้าสู่วัยชรา เข้าไปทุกขณะนั้น ดุษฎีแล้วว่า เวลาในแต่ละวัน จะหมดไปกับการเขียนหนังสือและไปดูการสาธิตงานเกษตรสาขาต่างๆ

“คุณพ่อเป็นคนที่มีสนใจงานในด้านเกษตรเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ที่ไปดูก็เพื่อศึกษาค้นคว้าและพอกพูนความรู้เพื่อ

วันหน้าวันหลังมีโอกาสดำกลับมามีบ้านก็จะนำความรู้ที่ได้ไปเห็นมากลับมาใช้เพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป”

“คุณพ่อพูดอยู่เสมอว่าอยากจะกลับบ้าน...” ดุษฎีรำพึงออกมาด้วยเสียงที่แผ่วเบา ก่อนจะพูดต่อไปว่า

“ดิฉันได้ยินคุณพ่อพูดว่าอยากจะกลับบ้านอยู่เสมอ และนอกเหนือจากคำพูดนี้ สิ่งที่คุณพ่อจะพูดอยู่เรื่อยก็คือสิ่งที่ทำมาทั้งหมดทั้งชีวิตนั้น ไม่ได้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเลย”

ดุษฎีเชื่อว่าหากย้อนคิดตามคำกล่าวประโยคนี้ของนายปรีดีก็น่าจะเป็นจริงตามที่นายปรีดีเอ่ยออกมา

“ความจริงมันพิสูจน์ได้ด้วยตัวของมันเอง คุณพ่อไม่ได้ร่ำรวยขึ้นเลยจากการเป็นนักการเมือง ซึ่งตรงกันข้ามกับนักการเมืองอีกหลายคนที่ร่ำรวยขึ้นมาจากอำนาจที่เขาถืออยู่ ฝ่ายตรงข้ามไม่กล้ากล่าวร้ายนายปรีดีเรื่องทุจริตโกงกิน เพราะคุณพ่อเป็นคนมือสะอาด ดิฉันเชื่อในคำพูดของคุณพ่อที่ว่าชีวิตทั้งชีวิตที่ทำมาเพื่อชาติและราษฎรไทย ไม่เคยคิดถึงประโยชน์ส่วนตัวเลย

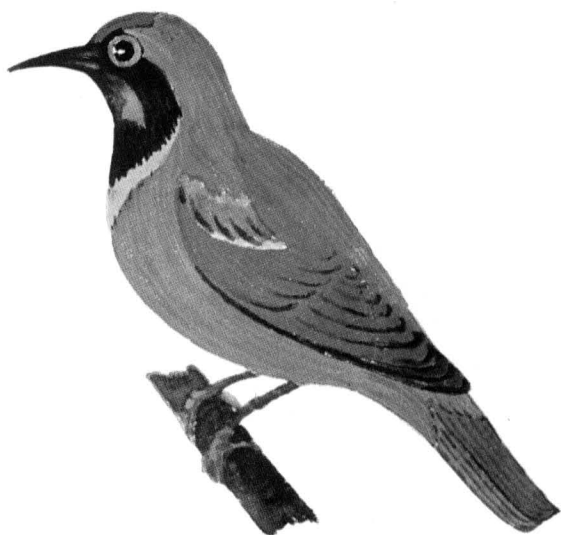
ถ้าคุณพ่อหวังประโยชน์ส่วนตัวแล้วปานนี้คงไม่เป็นเช่นนี้”

ชีวิตตอนต่อไปของ “ดุษฎี พนมยงค์” ลองมาดูกันว่าสิ่งที่นายปรีดี บอกเล่ากับดุษฎีถึงสิ่งที่ภูมิใจในชีวิตการทำงานซึ่งมีอยู่ ๒ สิ่งนั้นคือสิ่งใด

“

คนรุ่นใหม่ น่าจะช่วยกันค้นคว้าหาคำตอบ
ว่าใครเป็นผู้ลบความสำคัญของวันทั้งสองนี้ออกไป
จากหน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทย
ไม่ว่าจะเป็นวันเปลี่ยนแปลง
การปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕
หรือเรื่องราวของขบวนการเสรีไทย
รวมทั้งวันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม

”

นก PRIDI

เพื่อชาติและราษฎรไทย

“**รู้** วิตทั้งชีวิตที่ทาก็เพื่อชาติ และราษฎรไทย ไม่เคย
คิดถึงประโยชน์ส่วนตัว...”

ประโยคคำพูดนี้ ดุชนิไต้ยึน นายปริดี พนมยงค์
เอ่ยเอื้อนให้ฟังก็หลายครั้งหลายหน และก็ไม่ใช่แต่เพียง
คำพูดประโยคนี้เท่านั้นที่ดุชนิไต้ยึน นายปริดียังมักจะพูด
ให้ลู่ๆ ฟังว่า

“สิ่งที่คุณพ่อได้ทำมาเพื่อรับใช้ประเทศชาติและ
ราษฎรไทยมีมากมายหลายเรื่อง แต่ที่ภูมิใจที่สุดมีอยู่ ๒
เรื่อง ขอให้ลู่จำเอาไว้ เรื่องแรกคือการเปลี่ยนแปลงการ

ปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ และเรื่องที่สองคือ งานเสรีไทย”

ดุซมิสสะท้อนว่าสำหรับงานการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น นายปรีดีไม่เคยพูดสักครั้งเลยว่าตนเองเป็นตัวจักรสำคัญหรือเป็นผู้นำในเรื่องความคิดความอ่าน เพียงแต่พูดว่าภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งที่น่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยสู่ประเทศไทย รวมกระทั่งถึงงานเสรีไทยซึ่งเป็นงานที่เสี่ยงชีวิตอย่างสูงเพื่อแลกกับความอยู่รอดของบ้านเมือง

แต่เมื่อนึกคิดย้อนไปถึงวันและเวลาที่ผันผ่านไปจนกลบเกลื่อนเรื่องราวของทั้งสองเหตุการณ์นี้ไป โดยที่หน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทยมิได้บันทึกเอาไว้

...ความจริงต้องปรากฏ สิ่งนี้ต้องให้จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ไทย

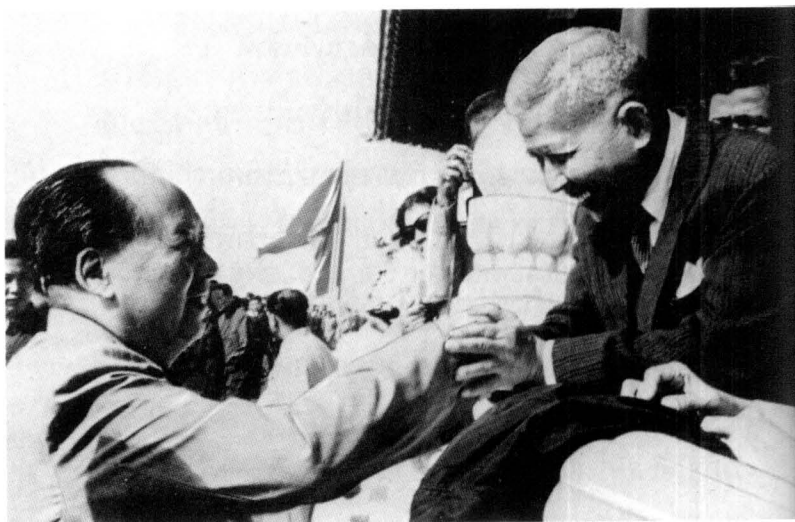
“คนรุ่นใหม่น่าจะช่วยกันค้นคว้าหาคำตอบว่า ใครเป็นผู้ลบความสำคัญของวันทั้งสองนี้ออกไปจากหน้าประวัติศาสตร์การเมืองไทย ไม่ว่าจะเป็นวันเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ หรือเรื่องราวของขบวนการเสรีไทย รวมทั้งวันสันติภาพไทย ๑๖ สิงหาคม”

ดุซมิสกล่าวทิ้งท้ายไว้

“

เวลาที่ประเทศจีนจัดงานวันชาติ
คุณพ่อจะได้รับเชิญให้ไปร่วมงาน
ในฐานะอดีตผู้บริหารต่างประเทศ
คุณพ่อจะได้ขึ้นไปยืนอยู่ ณ ปะรำพิธี
บนประตู่จตุรัสเทียนอันเหมิน...
คุณพ่อเป็นอดีตผู้บริหารคนแรก
และคนเดียวของประเทศไทย
ที่ได้ขึ้นไปยืนอยู่บนปะรำพิธีนี้

”

นายปรีดีฯ กับเหมาเจอตุง
บนประรำพิธีเทียนอันเหมิน พ.ศ.๒๕๐๘

ยกย่องปรีดีเป็นผู้นำ

สำหรับท่าทีที่รัฐบาลจีนมีต่อตัวนายปรีดีและครอบครัวนั้น ดุษฎีเล่าว่า รัฐบาลจีนให้เกียรตินายปรีดีอย่างมาก ในฐานะที่เคยเป็นผู้บริหารประเทศ และเป็นกำลังสำคัญในการต่อต้านญี่ปุ่นผู้รุกรานในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง

“เวลาที่ประเทศจีนจัดงานวันชาติคุณพ่อจะได้รับเชิญให้ไปร่วมในงานในฐานะอดีตผู้บริหารต่างประเทศ คุณพ่อจะได้ขึ้นไปยืนอยู่ ณ ปะรำพิธีบนประตู่จัตุรัสเทียนอันเหมิน

บนปะรำพิธีนั้น เหมาเจอตุงยืนตรงกลาง โจวเอินไหล ยืนอยู่ข้างๆ ตามมาด้วยบุคคลระดับแกนนำของประเทศจีน แถวต่อมาจะเป็นผู้นำของชาติต่างๆ ที่รัฐบาลจีนเชิญมาร่วมงาน เช่น ผู้นำโซเวียต คิวบา เวียดนาม โดยคุณพ่อและคุณแม่จะยืนร่วมอยู่ในแถวนี้ คุณพ่อเป็นอดีตผู้บริหารคนแรกและคนเดียวของประเทศไทยที่ได้ขึ้นไปยืนอยู่บนปะรำพิธีนี้

หรืออย่างมีงานเลี้ยงสำคัญๆ ก็จะได้รับเชิญให้ไปร่วมงานด้วยหรือบางโอกาสทั้งเหมาเจอตุงและโจวเอินไหล จะเชิญไปพูดคุยด้วย เขาให้เกียรติคุณพ่อกมาก”

“ส่วนเต็งเสี่ยวผิง ผู้นำคนสำคัญของจีนก็ให้เกียรติ นายปรีดีมากเช่นกัน ทั้งๆที่เราเป็นผู้อาศัย ลี้ภัยการเมือง ไปอยู่ประเทศเขา เต็งได้เคยมาเยี่ยมเยียนนายปรีดีและครอบครัวถึงบ้านพัก ซึ่งเป็นเรื่องแปลกพิเศษสำหรับผู้นำชาวคอมมิวนิสต์ที่จะไม่ไปมาหาสู่กับชาวต่างประเทศ เป็นการส่วนตัว นอกจากพบปะกันอย่างเป็นทางการ ต่อมา เต็งได้จัดการสั่งให้ย้ายไปอยู่บ้านใหม่ซึ่งมีบริเวณกว้างขวาง ใหญ่โตโอโถงมาก แล้วยังเชิญไปพบปะสนทนารับประทานอาหารด้วยกัน”

“ท่านเต็ง ทราบว่าดิฉันเรียนร้องเพลงอยู่ ก็ขอให้ร้องเพลงให้ฟัง แต่ตอนนั้นดิฉันไม่ยอมร้อง คงเพราะยัง

เป็นวัยรุ่นจึงทำอะไรตามใจชอบ...”

ส่วนดุขุณีนั้นหลังเรียนจบชั้นมัธยมปลายจากเมือง
กวางตุ้งแล้ว เดิมทีเตรียมตัวจะเรียนแพทย์ แต่พอดีช่วง
นั้นสุดาซึ่งเรียนจบวิชาดนตรีจากปารีส เวะมาเยี่ยมนายปรีดี
ที่เมืองจีนก่อนที่จะกลับเมืองไทย ขณะที่สุดาพำนักอยู่ใน
เมืองจีนนั้นเมืองไทยเกิด “การปฏิวัติ” โดยจอมพลสฤษดิ์
ธนะรัชต์ และได้ทำการจับกุมคนที่ไปเมืองจีน สุดาก็มีชื่อ
อยู่ในบัญชีดำนั้นนายปรีดีจึงระงับการเดินทางกลับเมืองไทย
ของสุดา

สุดาจึงตัดสินใจไปเรียนวิชาแต่งเพลงเพิ่มเติมที่สถาบัน
ดนตรีกลางกรุงปักกิ่ง แต่เนื่องจากไม่รู้ภาษาจีน ดุขุณีจึง
อาสาทำหน้าที่ “ล่าม” ให้ และนี่ก็เป็นจุดหักเหที่ทำให้ดุขุณี
หันไปเรียนวิชาดนตรี ซึ่งเป็นวิชาที่ท่านผู้หญิงพูนศุขปลุกฝัง
ให้เรียนตั้งแต่เล็กๆ

“ตอนนั้น คิดอย่างเดียวว่า อยากแต่งจะร้องเพลง
เล่นเปียโน...”

“ดิฉันเข้าเรียนต่อที่สถาบันดนตรีกลางกรุงปักกิ่ง โดย
ไม่ได้ผ่านการสอบคัดเลือก ซึ่งถ้าจะสอบเข้าก็คงสอบไม่ได้
เพราะความสามารถของดิฉันสู้คนอื่นไม่ได้ และอีกประการ
หนึ่ง สมัยนั้นนักศึกษาต่างประเทศมักได้รับการยกเว้น
ไม่จำเป็นต้องสอบคัดเลือกก็ได้เข้าเรียนในสถาบันการ

ศึกษาของจีนอยู่แล้ว

การเรียนดนตรีที่นี่ต้องเรียนครบหลักสูตร เรียนประวัติศาสตร์ดนตรีตะวันตก ประวัติศาสตร์ดนตรีจีน วิชาการแสดง วิชาเรียบเรียงเสียงประสาน และฝึกโสต ฯลฯ ดิฉันเลือกเรียนการร้องเพลงเป็นวิชาเอก เรียนวิชาเปียโนเป็นวิชาโท”

“ดิฉันได้นำความรู้ที่ได้เรียนมาจากประเทศจีน มาใช้ประกอบอาชีพทุกวันนี้ ถ้าไม่มีความอุปการะจากทางการจีนก็คงไม่มีวันนี้สำหรับดิฉัน ดิฉันถือว่าตนเองเป็นลูกบุญธรรมของประชาชนจีน บุญคุณยิ่งใหญ่นี้ไม่มีวันลืมเลือนค่ะ”

“

ตลอดชั่วระยะเวลาการใช้ชีวิตในประเทศจีนนั้น
เด็กจีนทำงานอะไร
เด็กไทยอย่างดุซงกีและน้องสาวก็ทำเช่นเดียวกัน
ทำแม้ที่ไม่จำเป็นต้องทำ
และทำโดยไม่มีค่าตอบแทนใด
เพียงเพื่อค้นหาว่าคำพูดของนายปรีดีที่ว่า
แรงงานเป็นบ่อเกิดแห่งความไพบูลย์
นั้นเป็นจริงหรือไม่
ก่อนได้รับคำตอบหลังเหนื่อยเหน็ดจากการทำงาน
ว่า...จริง

”

ดุษฎีทำนา ที่มณฑลกวางตุ้ง พ.ศ.๒๕๐๒

แรงงานสร้างคน

๑ ตลอดห้วงระยะเวลาที่อยู่ในเมืองจีนนั้น ดุซฎีเล่าว่า บ่อยครั้งมากที่จะได้รับการอบรมพรั่สอน หรือให้ ข้อคิดแนวทางในการดำเนินชีวิตจากนายปรีดี ดังเช่นคำคมประโยคนี้

แรงงานเป็นบ่อเกิดแห่งความไพบุลย์...

“พูดง่าย ๆ ก็คือ ถ้าเราทำงานเราก็จะมีกินมีใช้ คุณ พ่อจะสอนให้ลูก ๆ ทำงานอยู่ตลอด แต่การทำงานจะต้อง เกิดจากความสมัครใจ งานบ้านมันต้องทำอยู่แล้ว เป็น เรื่องธรรมดา แต่งานที่จะต้องไปใช้แรงงานเพื่อให้เห็นว่า

แรงงานเป็นบ่อเกิดแห่งความไพบูลย์นี้จะอย่างไร

สมัยนั้นประเทศจีนมีกฎเกณฑ์ให้นักเรียนนักศึกษา
ลงไปทำงานที่ชนบทเพื่อฝึกฝนตนเองและให้เกิดสำนึกว่า
ชาวนาทำงานมาด้วยความยากลำบากก่อนจะได้ข้าวมา
แต่ละเม็ด หรือต้องไปทำงานที่โรงงานเพื่อจะได้เข้าใจว่า
คุณงานต้องใช้หยาดเหงื่อกับแรงกายแลกมาซึ่งสิ่งของ
เครื่องใช้ต่างๆ ดิฉันอยู่ในฐานะนักศึกษาต่างประเทศได้
รับการยกเว้นอยู่แล้ว แต่คุณพ่อก็บอกว่าไปเถอะ ซึ่งดิฉัน
และน้องวณิก็สมัครใจที่จะไปทำงานเหล่านั้น

การไปทำนาของดิฉันเริ่มตั้งแต่ ปรับพื้นที่ ใสปุ๋ย
ดำนา เกี่ยวข้าว ฟาดข้าว ฯลฯ การใสปุ๋ยเป็นงานหนัก เรา
ต้องไปหาปุ๋ยสดซึ่งก็คืออุจจาระที่เขาหมักไว้ส่งกลิ่นเหม็นคลุ้ง
แล้วนำมาเทใส่ในท้องนา จากนั้นก็เกลี่ยให้ทั่ว แล้วใช้เท้า
เหยียบลงไปอีกครั้งเพื่อให้สม่ำเสมอ งานนี้ทำเสร็จแล้ว
เล็บเท้าจะเปลี่ยนเป็นสีเหลืองจัด การดำนาก็เช่นกัน เวลา
ยึนปักกล้าในน่าน้ำเป็นเวลานาน มักจะโดนตัวปลิงนาเกาะ
ขาดูดเลือด จะใช้มือดึงออกก็ไม่หลุดต้องใช้มีดขูดออกจาก
ขา และความที่ปลิงดูดเลือดเราไว้มะ บางครั้งจะมีเลือด
ไหลย่อยจากแผลที่มันดูด ขยะแขยงพอสมควรค่ะ...”

“ดิฉันต้องขอบพระคุณ คุณพ่อคุณแม่อย่างมากที่
ให้โอกาสเราเรียนรู้การทำนาทุกขั้นตอน เห็นถึงชีวิต หลังสู้

ฟ้า หน้าสู้ดิน ของชาวนาว่า เหนื่อยยากมากเพียงใด ฉะนั้นดิฉันจึงไม่ฟุ่มเฟือยในเรื่องอาหารการกินเลย ลูกๆ ของคุณพ่อทุกคนตระหนักรู้ถึงข้อนี้และไม่มีใครที่ใช้ชีวิตหรูหราฟุ่มเฟือย

นอกจากทำนา ก็ได้ไปทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม และไปเป็นกรรมกรขนถ่านหิน ตอนนั้นกำลังเป็นวัยรุ่นจึง รู้สึกสนุกมาก งานที่ทำคือการขนถ่านหินจากรถไฟลงมากองที่พื้น ขนอยู่หลายวัน กลับมาบ้านแต่ละวันหน้าตาจะดำเหมือนเอาถ่านมาป้ายหน้าเลยล่ะ มันก็ทั้งสนุกทั้งหนัก

แต่ที่จะหนักที่สุดในชีวิตก็คืองานสร้างทางรถไฟ โรงเรียนได้เกณฑ์นักศึกษาไปสร้างทางรถไฟ ดิฉันนำเรื่องนี้ มาปรึกษาคุณพ่อ ท่านก็บอกว่าไปสิ จะได้ว่าว่ามันเป็นอย่างไร ดิฉันก็เลยไปอีก ไปทำเหมือนกับนักศึกษาจีนทุกๆ ไปที่ต้องทำ

พอลงมือทำจริงๆ พวกนักศึกษาอย่างเรามีหน้าที่ สร้างคันดินขึ้นมาทำเป็นฐาน เสร็จแล้วจะเอาหินกรวดมาปู ก่อนจะวางราง สำหรับขั้นตอนการวางรางนั้นเราไม่ได้ทำ เพราะต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญงานโดยเฉพาะ เราทำได้แต่เพียง ยกคันดินเท่านั้น และช่วงนั้นฝนตกทุกวัน ทำให้ดินที่ขุดขึ้นมาแต่ละก้อน เปียกแฉะ หนักกว่าดินแห้งประมาณสามเท่า ระยะทางหาบดินจากบ่อที่ขุดไปถึงคันดินแต่ละเที่ยวประมาณ

เกือบครึ่งกิโล พื้นที่เหยียบก็ทั้งแฉะทั้งลื่น หาบได้ ๓-๔ เทียวก็เจ็บระบมหัวไหล่แล้ว ส่วนที่พกก็นอนกับพื้นศาลเจ้าร้าง ซึ่งทั้งชื้นและหนาวเย็น โดยปูเสื่อแล้ววางมุ้งนอนคืนวันหนึ่งน้องวาณิชตกใจตื่นและร้องไห้ เราช่วยกันฉวยไฟดู ปรากฏว่า เธอถูกตะขาบตัวเบ้อเร่กัด ลักพักเดียวแผลก็บวมเป่งและปวดสุดทรมาน และก็ต้องนอนอยู่เช่นนั้นจนรุ่งเช้า ไม่มีการเยียวยาใดๆ ทั้งสิ้น

ต่อมาทุกๆ ครั้งที่นั่งรถไฟก็ทำให้ดิฉันอดจะหวนคิดไม่ได้ว่า การสร้างทางรถไฟนี้มันไม่ใช่ของง่ายๆ เลย...

การใช้แรงงาน ทั้งการสร้างรางรถไฟ การขนถ่านหิน งานโรงพิมพ์ งานโรงงานทอผ้า และงานทำไร่ทำนา ฯลฯ ทำให้เราได้พบสัจจะในชีวิตว่า คุณค่าของมนุษย์อยู่ที่การทำงาน และไม่เคยที่จะดูหมิ่นดูแคลนคนที่ใช้แรงงานหนัก ตรงกันข้ามกลับมีความเห็นอกเห็นใจและยกย่องเขาเหล่านั้นอยู่เสมอ

กราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่อีกครั้ง"

ตลอดชั่วระยะเวลาการใช้ชีวิตในประเทศจีนนั้น เด็กจีนทำงานอะไร เด็กไทยอย่างดุขี้และน้องสาวก็ทำเช่นเดียวกัน ทำแม่ที่ไม่จำเป็นต้องทำ และทำโดยไม่มีค่าตอบแทนใด เพียงเพื่อค้นหาว่าคำพูดของนายปรีดีที่ว่า **แรงงานเป็นบ่อเกิดแห่งความไพบูลย์** นั้นเป็นจริงหรือไม่ ก่อนได้

รับคำตอบหลังเหนื่อยเหน็ดจากการทำงานว่า...จริง

ดุขฎฐิใช้เวลาห้าเรียนใน “สถาบันดนตรีกลางกรุง ปักกิ่ง” อยู่ ๖ ปีเต็ม จึงจบหลักสูตรการเรียนการสอน เทียบเท่าระดับปริญญาตรี

เมื่อเรียนจบ ดุขฎฐิก็คิดถึงอนาคตว่าจะทำอะไรต่อไป แต่เมื่อหันมามองความเป็นไปของการเมืองในประเทศไทย เห็นว่าการเมืองไทยยังอยู่ในยุคมืด จอมพลถนอม กิตติขจร กำลังก้าวขึ้นสืบสานอำนาจต่อจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในปี ๒๕๐๖ ดุขฎฐิจึงรู้ได้ด้วยจิตสำนึกว่าประตูที่จะเปิดให้ ตนเองเดินทางกลับประเทศไทยนั้นยังลั่นदानปิดตาย และ ไม่มีท่าทีว่าจะมีผู้ใดกล้าจะจัดแงะออกแต่อย่างใด

ชีวิตตอนต่อไปของ “ดุขฎฐิ พนมยงค์” ก้าวถึงการ กลับเข้าไปใช้ชีวิตในประเทศฝรั่งเศส ก่อนโอกาสจะเปิดให้ กลับเข้าเมืองไทยได้ในที่สุด แต่นั่นเฉพาะดุขฎฐิเท่านั้นที่มี โอกาส ส่วนผู้เป็นพ่ออย่างนายปรีดี...หมดสิทธิ์ ๙

“

ครอบครัวของเรา
ยังคงปักหลักอยู่ที่เมืองกวางตุ้ง
ใกล้ชายแดนฮ่องกง
มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงจากเมืองไทย
หลบ มาเยี่ยมเป็นประจำ
ที่ดิฉันต้องบอกว่า หลบ
เพราะสมัยนั้นใครไปเมืองจีนกลับมา
จะต้องโดนจับและยึดเยียดข้อหาต่างๆ
เพราะรัฐบาลไทยมีนโยบายต่อต้านจีน

”

บ้านที่เมืองกวางโจว

ผละอ่อมอกแผ่นดินจีน

๑ ชวืเป็นคนไทยคนแรกทีจบบการศีกษาจากสถาบัน
ดนตรีกลางกรุงปักกิ่ง...ทว่าแม่นจะร่ำเรียนจนจบแต่
๑ ดุชวืก็ยังไม่มีโอกาสจะนำความรู้ที่ไ้รับจากการ
ร่ำเรียนกลับมาใช้ที่เมืองไทย

ประตูเข้าเมืองไทยยังคงลั่นदानปิดกั้นครอบครัว
ของนายปรีดี พนมยงค์ ไว้อย่างแน่นหนา

“ครอบครัวของเรายังคงปักหลักอยู่ที่เมืองกวางตุ้ง ไกล่ซายแดนฮ่องกง มีญาติพี่น้องเพื่อนฝูงจากเมืองไทย หลบ มาเยี่ยมเป็นประจำ ที่ดิฉันต้องบอกว่า หลบ เพราะสมัย

นั่นใครไปเมืองจีนกลับมาจะต้องโดนจับและยึดเยียดข้อหาต่างๆ เพราะรัฐบาลไทยมีนโยบายต่อต้านจีน ตัวอย่างก็มีให้เห็น เช่นคณะศิลปินไทยซึ่งนำโดยคุณสุวัฒน์ วรดิลก และคณะนักเขียนไทยซึ่งนำโดยคุณกุหลาบ สายประดิษฐ์ ฯลฯ เมื่อกลับจากจีนก็ถูกจับกุมคุมขัง

เราติดตามข่าวคราวจากเมืองไทยอย่างใกล้ชิด ทั้งการฟังวิทยุ และหนังสือพิมพ์จากเมืองไทย ซึ่งความผันแปรไปในทางลบของการเมืองไทยที่เรารับทราบ ทำให้ดิฉันคิดว่าโอกาสจะกลับไปใช้ชีวิตในบ้านเกิดคงจะยากมาก”

ถึงแม้ว่านายปรีดีและคนส่วนใหญ่ในครอบครัวที่อยู่ต่างประเทศ คิดว่าโอกาสที่จะกลับเมืองไทยคงไม่มีแล้ว แต่ก็มิได้ปล่อยให้อวันและเวลาผ่านไปอย่างว่างเปล่า โดยเฉพาะตัวคุณเองที่หมั่นฝึกฝนเรียนรู้วิชาภาษาไทย รวมทั้งออกกำลังกายเพื่อฝึกความอดทน

“บ้านพักของเราเดิมเป็นสถานกงสุลอังกฤษประจำกวางโจว มีอาณาบริเวณกว้างประมาณเกือบหนึ่งไร่ ยามว่างคุณพ่อคุณแม่ก็สอนให้เราทำสวนครัวปลูกผักต่างๆ รับประทาน ปลูกพริก ข่า กระชาย ตะไคร้ มะกรูด ต้นหอม และปลูกถั่วพู ซึ่งญาตินำพันธุ์ไปให้จากเมืองไทย”

คุณยายอ่อนความหลังช่วงนี้

“ช่วงที่ประเทศจีนมีปฏิวัติวัฒนธรรมตอนปี ๒๕๐๔

โชคที่ดิฉันเรียนจบจากปักกิ่งก่อน จึงไม่ได้เห็นความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในเมืองหลวงของจีน ดิฉันกลับไปใช้ชีวิตกับครอบครัวที่เมืองกวางตุ้ง ช่วยงานคุณพ่อและเรียนเพิ่มเติมภายในบ้านพัก ซึ่งถือว่าเป็นอาณาจักรของเรา คนจีนไม่มายุ่งเกี่ยวกับเรา และเราก็ไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการปฏิวัติวัฒนธรรมของเขาเพราะถือว่าเป็นเรื่องภายในของจีนเอง

ในช่วงนั้น บางวันก็มีเรื่องตื่นเต้นเกิดขึ้น คือมีเสียงปืนดังขึ้นเป็นระยะๆมองเห็นควันไฟจากระเบิดแต่ไกลๆ แล้วมีพวกผู้พิทักษ์แดง (เรดการ์ด) ถืออาวุธ วิ่งผ่านไปเป็นกลุ่ม เข้าใจว่าจะมีการตะลุมบอนเกิดขึ้น มีการเสียเลือดเสียเนื้อระหว่างฝ่ายที่เป็นปฏิปักษ์กัน บางวันก็มีศพคนที่ถูกฆ่าตายอย่างทารุณหึ่งอยู่ข้างถนน น่ากลัวมาก... พอทางรัฐบาลทราบสถานการณ์ว่าตึงเครียดเช่นนั้น เลยส่งทหารติดอาวุธครบมือจำนวนหนึ่งหมู่สืบกว่าคน มาอารักขาเฝ้าบริเวณบ้านที่พักของเราตลอด ๒๔ ชั่วโมง เป็นเวลาหลายเดือน”

“ตื่นเต้น ตกใจ และสลดใจที่คนจีนด้วยกันฆ่าฟันกันเองค่ะ” ดุษฎีกล่าว

“ดิฉันและน้องวานี เป็นคนชอบเล่นกีฬา ในหน้าน้ำจึงฝึกว่ายน้ำในแม่น้ำ จูเจียง เกือบทุกวัน แม่น้ำนี้มีความกว้างยาวไกลแค่ียงกับแม่น้ำเจ้าพระยามาก รวมทั้งมี

สะพานข้ามแม่น้ำที่เมืองกวางโจวคล้ายสะพานพระพุทธยอดฟ้าของเรา เนื่องจากฝรั่งที่มาสร้างสะพานข้ามแม่น้ำจูเจียงได้นำแบบและวัสดุก่อสร้างที่เหลือ ขนมาสร้างสะพานพุทธนี่เอง บางวันเราก็ก็นั่งลงไปมเหยงใต้แม่น้ำมาผัดมาตีมารับประทาน สำหรับน้องวาณีนั่นว่ายน้ำเก่งและทนกว่าดิฉันมาก ครั้งหนึ่งเธอลงแข่งว่ายน้ำมาราธอนในแม่น้ำจูเจียง โดยลงน้ำในเวลา ๐๘.๐๐ น. ว่ายตามกระแสน้ำไปทางปากอ่าว ใช้เวลาถึง ๔ ชั่วโมง ขึ้นจากน้ำเวลา ๑๒.๐๐ น. นับระยะทางได้หลายกิโลเมตร... ชีวิตของเราจะเป็นเช่นนี้ ก็ถือว่ามีความสุขดีตามอัตภาพของเรา”

แต่แล้ว การใช้ชีวิตในเมืองจีนของครอบครัวนายปรีดีก็สิ้นสุดลงเมื่อท่านผู้หญิงพูนสุขเดินทางย้ายไปพำนักที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส และอีก ๓ ปีให้หลัง นายปรีดีจึงได้ตามไป ส่วนคุณู๊กับน้องวาณีตามนายปรีดีออกไปในปีต่อมา

จบสิ้นแล้วสำหรับ ๑๔ ปีเต็มแห่งการใช้ชีวิตอยู่ในประเทศสังคมนิยมของดุซงู๊โดยประเทศที่รออยู่เบื้องหน้าคือ...ฝรั่งเศสแดนดินแห่งความเสรี

ชีวิตในรูปแบบใหม่ของดุซงู๊และครอบครัวนายปรีดีกำลังจะเริ่มต้นขึ้น... ๖๖

“

ชีวิตของคุณพ่อ

ดำรงอยู่ได้ด้วยเงินบำนาญเพียงเดือนละ ๔ พันกว่าบาท

ทำให้ลูกๆ ทุกคนต้องทำงาน

เพราะเงินเพียงเท่านั้นอยู่ไม่ได้แน่

เราต้องทำงานทุกอย่าง

สมาชิกในครอบครัวของเรา

ทำกระทั้งไปทำงานในร้านอาหาร

และรับจ้างทำความสะอาดตามบ้าน ทำอาหารขาย ฯลฯ

”

วันเกิดนายปรีดิฯ ที่บ้านชานกรุงปารีส พ.ศ.๒๕๑๖

ชีวิตใหม่ในฝรั่งเศส

นายปรีดีเดินทางออกจากประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะเกิดความขัดแย้งทางด้านความคิดอย่างรุนแรง?...ว่ากันไว้ในท่วงทำนองนี้ แต่แท้ที่จริงแล้วบุตรสาวซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับนายปรีดีอย่างดุขี้ซัดใจว่า ไม่เป็นความจริงแต่อย่างใด

“ครอบครัวของเราไม่ได้มีเรื่องขัดแย้งกับรัฐบาลจีน เพราะเราก็คือส่วนของเรา ผู้นำจีนพูดอยู่เสมอว่า จีนไม่แทรกแซงกิจการภายในของไทย เขายกย่องคุณพ่อเสมอ เพราะถือว่าเป็นมิตรร่วมอุดมการณ์ต่อต้านญี่ปุ่นผู้รุกราน

เมื่อสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง คุณพ่อมีรถยนต์ใช้ซึ่งคนจีนทั่วไปไม่มี มีคนขับรถ คนครัว คนทำความสะอาด บ้าน แถมยังมีคนรักษาความปลอดภัยประจำตัวอีกต่างหาก เขาจะให้เกียรติครอบครัวเรามาก”

ส่วนสาเหตุที่ส่งผลให้นายปรีดีตัดสินใจย้ายไปใช้ชีวิตในประเทศฝรั่งเศสนั้น ดุษฎีว่าไว้ว่าเกิดจากการติดขัดในด้านการสื่อสารระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน

“คุณพ่อบอกว่าการติดต่อกับประเทศไทยเป็นไปด้วยความยากลำบากมาก แม้แต่ญาติจะมาเยี่ยมก็ไม่สะดวก ญาติจากเมืองไทยจะไปเยี่ยมทีก็ต้องหลบๆ ซ่อนๆ การติดตามข่าวคราวของเมืองไทย เช่นอ่านหนังสือพิมพ์ไทยหรือฟังวิทยุก็ไม่สะดวกทั้งนั้น เพราะสมัยนั้นประเทศจีนยังเป็นคอมมิวนิสต์เต็มรูปแบบ มีการปิดกั้นข่าวสารจากโลกภายนอก คุณพ่อก็เลยมองไปที่ฝรั่งเศส ประเทศประชาธิปไตย ที่ซึ่งครั้งหนึ่งคุณพ่อเคยใช้ชีวิตเป็นนักศึกษาอยู่นานถึง ๘ ปี การติดต่อไปมาหาสู่กับเมืองไทยคงจะสะดวก คุณพ่อเลยตัดสินใจย้ายไปอยู่ที่นั่น ตอนเดินทางออกจากจีน เขายังได้กรุณาทำหนังสือแสดงสัญชาติผ่านแดนชนิดยกเว้นค่าธรรมเนียมให้เป็นพิเศษ (VISA GRATIS)”

ครั้นเมื่อเริ่มเข้ามาใช้ชีวิตในประเทศฝรั่งเศส คนในครอบครัวของนายปรีดีต้องทำงานทุกอย่าง เพื่อจะให้มี

ชีวิตอยู่รอดได้ในสังคมของประเทศที่ได้ชื่อว่าเสรีนี้

ลำบาก... दुष्णीແຈງວ່າ ไม่ต้องพูดถึง รู้แต่เพียงว่า ต้องทำงานเท่านั้น

“ชีวิตของคุณพ่อดำรงอยู่ได้ด้วยเงินบำนาญเพียงเดือนละ ๔ พันกว่าบาท ทำให้ลูกๆ ทุกคนต้องทำงาน เพราะเงินเพียงเท่านั้นอยู่ไม่ได้แน่ เราต้องทำงานทุกอย่าง สมาชิกในครอบครัวของเราทำกระทั่งไปทำงานในร้านอาหาร และรับจ้างทำความสะอาดตามบ้าน ทำอาหารขาย ฯลฯ

สำหรับตัวดิฉันเองก็มานั่งนึกว่าแล้วตัวเราเองล่ะจะทำอะไรดี พี่น้องคนอื่นๆ ก็หางานทำกันหมดแล้ว เคยคิดว่าจะตั้งแผงขายดอกไม้ แต่เมื่อลองเอาดอกไม้ประดิษฐ์จากเมืองไทยไปวางขาย ก็ไม่มีคนซื้อ เลยต้องล้มเลิกความคิดนี้ไป”

ความคิดที่ผุดขึ้นมาในสมองของ दुष्णी หลังจากที่คิดซ้ำแล้วซ้ำอีกก็หนีไม่พ้น วิชาดนตรีที่ร่ำเรียนมาจากประเทศจีน

“ดิฉันซ้อมเปียโนอย่างเอาจริงเอาจังอยู่หลายเดือน เพื่อจะไปสอบแข่งขันที่สถาบันดนตรีของรัฐบาล ที่เมืองก๊อง ซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของกรุงปารีส ที่นั่นเปิดรับสมัครครูเปียโน แต่ต้องสอบเข้ารับการบรรจุ รุ่นของดิฉันมีคนสมัครสอบ ๔ คน พอถึงวันไปสอบก็ปรากฏว่า คน

สมัครอีก ๓ คนที่ลงชื่อไว้ไม่มาตามนัด ดิฉันจึงเป็นคนเดียวที่เข้าไปสอบ เมื่อไม่มีคู่แข่งก็ยอมสอบได้ทั้งๆ ที่ไม่เก่งเลย ดิฉันได้รับการบรรจุให้เป็นครูเปียโนเล่นเปียโนประกอบให้กับคณะบัลเลต์ของสถาบันฯ พอมีเงินเดือนใช้”

ช่วงรอยต่อเวลาก่อนที่ดุซงกีจะสอบเข้าเป็นครูเปียโนของรัฐบาลฝรั่งเศสนั้น เมืองไทยได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ จากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ ส่งผลให้จอมพลถนอม กิตติขจร นายกรัฐมนตรี ต้องก้าวลงจากอำนาจ และออกนอกราชอาณาจักรไป

“ที่จริงแล้วดิฉันอยากจะกลับเมืองไทยมาก แต่ก่อนหน้านี้ที่จะเกิดเหตุการณ์นี้ก็รู้อยู่แล้วว่ายังไง ก็ไม่ได้ เอาละ ในเมื่อกลับไม่ได้จึงคิดจะปักหลักอยู่ที่นั่น เพราะรู้ๆ กันอยู่ว่ารัฐบาลขณะนั้นไม่ยอมให้นายปรีดี พนมยงค์ และครอบครัวกลับเมืองไทยแน่นอน”

ประกายแสงของระบอบประชาธิปไตยที่เจิดจรัสขึ้นหลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาฯ ผ่านพ้นไป การปกครองระบอบเผด็จการที่ผู้มีอำนาจใช้ปกครองประชาชนมานานกว่า ๑๐ ปีจะหมดไป โดยมีระบอบประชาธิปไตยเข้ามาแทนที่ แสงสว่างนี้ลุกโชนอยู่ในหัวใจของคนในครอบครัวนายปรีดี พนมยงค์ ทุกคน

ชีวิตตอนต่อไปของ “ดุษฎี พนมยงค์” ก้าวถึงการ
มีโอกาสกลับมาใช้ชีวิตในเมืองไทย หลังจากที่คิดว่าชั่วชีวิต
นี้จะไม่มีโอกาสแล้ว ๙๑

“

ความรู้สึก

ขณะที่สองเท้าก้าวเหยียบลงบนผืนแผ่นดินแม่นั้น

ดุจผีสะท้อนว่า ไม่ได้รู้สึกอะไรทั้งสิ้น

รู้แต่เพียงว่า

สภาพของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเยอะมาก

และเป็นการแปลงเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง...ระบบการปกครอง

”

วันเกิดคุณลบชัลย์ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๘

เหยียบแผ่นดินแม่

“**ดี** ฉันไม่ได้คิดจะใช้ชีวิตจนตายที่เมืองจีน เพราะไม่ใช่บ้านเกิดเมืองนอนของดิฉันจึงมาอยู่ฝรั่งเศส อยู่มาได้ระยะหนึ่ง พอดีเกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาฯ ก็คิดว่าน่าจะกลับเมืองไทยได้แล้ว...”

เมื่อคิดได้เช่นนี้ ความพยายามที่จะหาช่องทางเพื่อเข้าสู่อ้อมอกแผ่นดินแม่จึงเริ่มต้น ช่วงนั้นมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และต่อมาได้มีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้นเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ความหวังที่จะ

กลับเมืองไทยของดุฆฎีจึงอยู่แค่เอื้อม

๒๕๑๘...

“ดิฉันตัดสินใจกลับเมืองไทยเพราะคิดว่ารัฐบาลใน
ขณะนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยพอสมควร”

ความรู้สึกขณะที่สองเท้าก้าวเหยียบลงบนผืนแผ่นดิน
นั้น ดุฆฎีสะท้อนว่า ไม่ได้รู้สึกอะไรทั้งสิ้นรู้แต่เพียง
ว่าสภาพของบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปเยอะมาก และ
เป็นการแปลงเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่าง
ยิ่ง...ระบบการปกครอง

ยี่สิบกว่าปี ที่จากเมืองไทยไป ดุฆฎีต้องเผชิญกับ
หลายสิ่งหลายอย่าง และเช่นเดียวกันที่ได้ประสบการณ์
กลับมาเมืองไทยหลายอย่างหลายสิ่งด้วยกัน...

“ดิฉันสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมไทยเพราะ
ที่นี่คือบ้านเกิดเมืองนอนของดิฉัน ประกอบกับดิฉันได้
ปรับตัวบ้างแล้วเมื่อออกจากเมืองจีนไปอยู่ฝรั่งเศส ๒-๓ ปี
ถ้าดิฉันออกจากจีนแล้วตรงกลับเมืองไทยเลยก็คงจะไม่ชิน
และต้องปรับตัวอีกมาก”

แม้จะปรับตัวเข้ากับเมืองไทยได้ แต่ปัญหาที่รออยู่
ข้างหน้าให้ดุฆฎีขบคิดและแก้ไขคือ...ไม่มีบ้านจะอยู่ และ
ไม่มีเงินจะใช้

แต่โชคยังเข้าข้างดุฆฎี ที่ได้รับการช่วยเหลือจาก

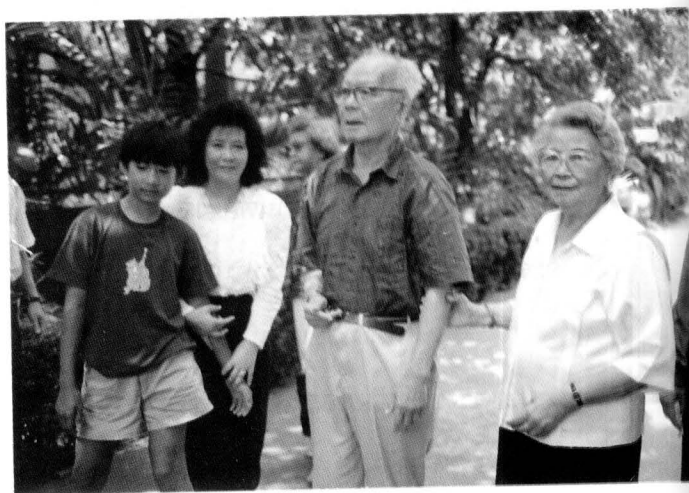
คุณครูฉลวยพลางก็ช่วยเหลื
 ดุขฉวยด้วยการให้ที่กินที่อยู่และคอยช่วยเหลือเกื้อกูลในทุกๆ
 เรื่อง ดุขฉวยบอกว่า “ครูฉลวยทำให้ดิฉันพักอยู่ด้วยที่โรงเรียน
 ดรุณยาน เริงสะพานหัวช้าง และดูแลทุกข์สุขเป็นอย่างดี
 ดิฉันรักและเคารพครูฉลวยๆ เปรียบเสมือนแม่คนที่สอง”

แก้ปัญหาเรื่องที่พักไปได้แล้วเปละหนึ่ง แต่ที่ดุขฉวย
 ยังแก้ไม่ตกก็คือ จะทำงานอะไรดีเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดใน
 สังคมได้ ๕๗

“

สำหรับเหตุการณ์ ๖ ตุลาฯ นั้น
ความคิดของดิฉันอยู่ข้างนักศึกษาคืออยู่ข้างฝ่ายธรรม
แต่คิดว่าการจะทำอะไรสักอย่างหนึ่ง
เพื่อให้เกิดผลดีต่อบ้านต่อเมือง
จะต้องทำด้วยความรอบคอบมากกว่านี้
ในเหตุการณ์เช่นนี้
ฝ่ายตรงข้ามฉวยโอกาสปราบปราม
ทำลายล้างอย่างป่าเถื่อน

”

อาจารย์ป๋วย อึ้งภากรณ์
มาเยี่ยมมท่านผู้หญิงพูนศุขฯ ที่บ้านซอยสวนพลู

บนความว่างเปล่าของชีวิต

“คุณจะทำอะไร?”
๑ ดุษฎีจำได้ว่า อาจารย์ป่วย อี้งภาภรณ์ อดีตผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในขณะนั้น และเป็นศิษย์ของนายปรีดี ที่มีความสนิทสนมกับครอบครัวของนายปรีดี อาจารย์ป่วยได้ถามไถ่ตนด้วยความห่วงใยไว้เช่นนี้ ก่อนที่จะตอบไปว่า

“ไม่ทราบเหมือนกันค่ะ ดุษฎีพอจะมีความรู้ภาษาฝรั่งเศส ุงๆ ปลาๆ อยู่บ้าง เพราะอยู่ที่นั่นมา ๒-๓ ปี และพอจะมีความรู้ด้านดนตรีที่ไปเรียนจากเมืองจีนติดตัวมา”

ดุษฎีเล่าว่า เมื่อตอบคำถามของอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ไปแล้วให้หลังไม่นานนัก อาจารย์ป่วยได้มีโอกาส ผากฝังกับทูตวัฒนธรรมของฝรั่งเศสให้รับตัวไว้ทำงานด้วย ซึ่งทูตฝรั่งเศสท่านนั้นก็ยินดี

“ดิฉันได้เข้าทำงานที่แผนกวัฒนธรรมสถานทูตฝรั่งเศส เขาก็เข้าทำงานตามเวลาปกติ ป้ายจะทำงานถึงสี่โมงเย็นเพียง ๒ วัน ที่เหลืออีก ๓ วันจะทำถึงแค่เที่ยงเท่านั้น โดยได้รับเงินเดือน ๓ พันบาท”

เงินเดือนเพียง ๓ พันบาทต่อเดือนในปี ๒๕๑๘ สำหรับการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมืองไม่พอแน่สำหรับดุษฎี แม้จะกระหมัดกระหม่อมอย่างถึงที่สุดแล้วก็ตามที่ ดุษฎีจึงใช้ช่วงเวลาที่เหลือในตอนบ่ายจากการทำงานประจำออกหางานพิเศษเพื่อพอกพูนรายได้และงานพิเศษที่เลือกจะทำก็คือวิชาที่ได้ร่ำเรียนมาเป็นเวลานานปี นั่นก็คือการสอนดนตรี

“สมัยนั้นการเรียนดนตรียังไม่เป็นที่นิยมอย่างทุกวันนี้ แต่กีตาร์คันทรีที่ลูกพี่ลูกน้อง ดร.โอวาท นิติทัศน์ต์ประภาส ได้ช่วยเหลือ เธอมีลูกสาวอยู่ ๔ คน กำลังเรียนเปียโน กับคุณครูที่มีชื่อเสียง แต่ก็ได้ให้ลูกลาออกจากการเรียน กับคุณครูคนนั้นย้ายมาเรียนกับดิฉันซึ่งด้อยประสบการณ์

ดิฉันไม่เคยลืมนัดคุณครูชลลชัลย์ที่ให้ที่พักอาศัย ให้ข้าวกิน ให้เงินใช้ ไม่ลืมอาจารย์ป่วย อึ้งภากรณ์ ที่ทำงาน

ให้ทำ และดร.โอวาท ที่ให้ลูกสาวมาเรียนเปียโนกับดิฉัน เป็นการประเดิมงานสอนดนตรีในเมืองไทยของดิฉัน”

ดิฉันไม่เคยลืมพระคุณของท่านทั้ง ๓ นี้เลย

ดุขฎิให้ชีวิตอยู่ในเมืองไทยได้ไม่นานนัก การเมืองไทยจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงอีกครั้งเมื่อเกิดเหตุการณ์ ๖ ตุลาฯ ๒๕๑๙ ขึ้น โดยมีคณะปฏิรูป ภายใต้การนำของ พล.ร.อ.สงัด ชลออยู่ และมีพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นแกนหนุนคนสำคัญ

นายธานินทร์ กรัยวิเชียร ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เป็น นายกรัฐมนตรี แทนที่ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช และนับจากนั้นเป็นต้นมา สิทธิเสรีภาพของประชาชนและนิสิตนักศึกษาที่ได้มาอย่างมากหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาฯ ๑๖ ก็เริ่มจะหมดไป

“สำหรับเหตุการณ์ ๖ ตุลาฯ นั้น ความคิดของดิฉันอยู่ข้างนักศึกษาคืออยู่ข้างฝ่ายธรรม แต่คิดว่าการจะทำอะไรสักอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดผลดีต่อบ้านต่อเมือง จะต้องทำด้วยความรอบคอบมากกว่านี้ ในเหตุการณ์เช่นนี้ ฝ่ายตรงข้ามฉวยโอกาสปราบปรามทำลายล้างอย่างป่าเถื่อน”

หลังเหตุการณ์ผ่านพ้น ประชาชนและนักศึกษาที่มีความคิดก้าวหน้า ต่างทิ้งเมืองผินหน้าสู่ป่าเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเพื่อหวังจะยึดเป็นฐาน

ที่มันต่อสู้กับอำนาจรัฐ ...หลายคนผละเมืองมุ่งหน้าสู่ประเทศเสรีและตั้งปณิธานไว้ว่าจะไม่กลับมาเหยียบเมืองไทยอีก แต่ก็มีหลายคนที่ไม่ทัน และถูกจับกุมในที่สุด

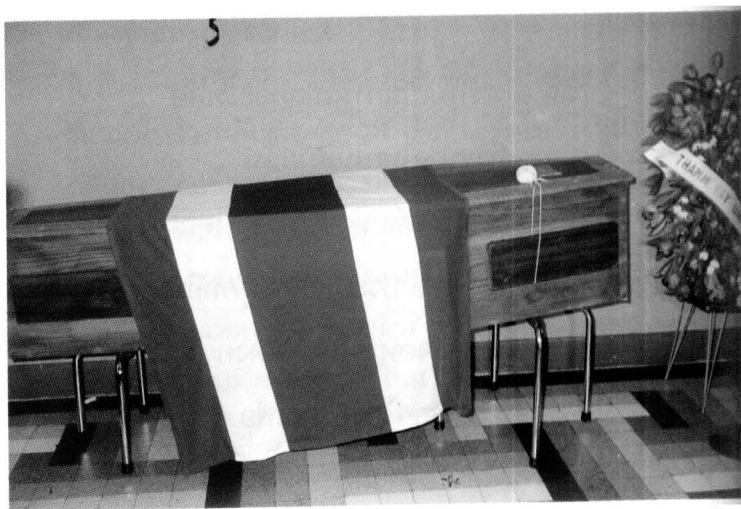
“ดิฉันยังอยู่เมืองไทย มีแต่เพียงพี่ปาล พนมยงค์ ที่ต้องเดินทางออกไปอยู่ต่างประเทศ ผลกระทบโดยตรงกับตัวดิฉันจึงมีน้อย แต่ผลกระทบจากพลังที่จะดึงสังคมให้ถอยไปข้างหลังเพื่อต่อต้านพลังที่จะรุดไปข้างหน้านั้นมีแน่นอน แต่จะเป็นรูปธรรมมากน้อยแค่ไหน คงจะต้องให้นักประวัติศาสตร์วิเคราะห์ดูอีกที”

ชีวิตตอนต่อไปของ “ดุษฎี พนมยงค์” ก้าวถึงการเสียชีวิตของนายปรีดี พนมยงค์ ที่ประเทศฝรั่งเศส โดยไม่มีโอกาสกลับมาตายที่เมืองไทย ๕๑

“

ดิฉันคิดว่าไม่เป็นการแปลกอะไรเลย
ที่รัฐบาลไทยในสมัยนั้น
จะไม่ได้แสดงท่าทีต่อการจากไปของคุณพ่อ
ในขณะที่ผู้นำในหลายๆ ประเทศและผู้คนอีกมากมาย
ได้ส่งทั้งโทรเลขและจดหมายมาแสดงความเสียใจ
ต่อการจากไปของคุณพ่อ
แต่รัฐบาลไทยไม่ได้แสดงท่าทีใดๆ ทั้งสิ้น

”

หีบบรรจุศพนายปรีดี พนมยงค์

ลาแล้วปรีดี

มาบัดนี้ พ่อลาลับไปจากโลก
ยังความโศก ความอาลัยให้สุดแสน
ลูกชาวธรรมศาสตร์ประกาศแทน
จะยึดมั่นอุดมการณ์ที่ท่านทำ

(ตอนหนึ่งของบทกลอน ที่ประพันธ์โดย เนินชัน)

๒ พฤษภาคม ๒๕๒๖...เหมือนกับบอสูนีฟาดลงกลาง
ดวงใจของคนในครอบครัวของนายปรีดี พนมยงค์

รวมถึงประชาชนชาวไทยที่ชื่นชอบแนวคิดของนายปรีดี เมื่อได้รับทราบข่าวคราวการถึงแก่กรรมของนายปรีดี

นายปรีดีลาโลกไปแล้ว ลาไปพร้อมกับฝากผลงานที่ สานสร้างขึ้นให้แก่เมืองไทยและชนรุ่นหลังไว้อย่างอเนกอนันต์ และเป็นการลาจากที่ไม่มีโอกาสจะกลับมาผืนแผ่นดินแม่

“วันที่คุณพ่อสิ้นนั้น เหลืออีกเพียง ๔ วันก็จะมีอายุ ครบ ๘๓ ปี คุณแม่เล่าให้ดิฉันฟังว่า เช้าวันนั้น คุณพ่อ เหมือนกับจะรู้ตัวว่าถึงเวลาต้องจากโลกนี้ไป ได้อาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย โกนหนวดเคราเรียบร้อย เสร็จแล้ว จึงรับประทานอาหาร จากนั้นได้นั่งเขียนงานชิ้นสุดท้าย เป็นจดหมายถึงธนาคารซึ่งเขียนเป็นภาษาฝรั่งเศส จดหมาย ฉบับนี้ ปัจจุบันนำออกแสดงที่อนุสรณ์สถาน มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์

ก่อนเที่ยงเล็กน้อย คุณแม่ได้ไปยืนอยู่ข้างโต๊ะทำงานของคุณพ่อ คุณพ่อได้ถอดแว่นตาวางที่โต๊ะแล้วพูดอะไรสักประโยคกับคุณแม่ แต่คุณแม่จำไม่ได้ จากนั้นจึง เอนหลังไปที่พนักเก้าอี้ แล้วก็จากโลกนี้ไปอย่างสงบ”

สงบทั้งกายสงบทั้งใจ...นับต่อจากนี้นายปรีดีพนมยงค์ ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยกับการรับใช้ชาติและราษฎรไทยอีกต่อไป เหลือไว้แต่เพียงผลงานที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้มีอำนาจได้ซึมซับผลงานเหล่านี้

เสียใจ...เป็นเรื่องราวธรรมดาที่บุตรสาวอย่างคุณผู้หญิงจะต้อง
เกิดความรู้สึกนี้ต่อการจากไปของบุพการี

“ดิฉันเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปกราบเคารพศพคุณพ่อ
ที่ปารีสในวันรุ่งขึ้น ตอนนั้นเสียใจมาก คิดอยู่แต่เพียงว่า
เออ...พ่อเรานะเคยรับใช้ชาติมาต่าง ๆ นานา แต่ท้ายสุดก็
ต้องมาตายแบบนี้ ผลตอบแทนมันเป็นอย่างนี้เอง แต่พอ
มานึกถึงคำพูดของคุณพ่อที่พูดอยู่เสมอว่า ไม่ว่าจะทำ
อะไรต้องไม่หวังผลตอบแทน ความเสียใจนั้นก็บรรเทาลง
ไปบ้าง แต่อย่างไรก็ตาม มันก็ยังคงมีอยู่ตามประสาบุพคุณ

คนเราถึงที่สุดก็ตายทุกคน ไม่ว่าจะยากดีมีจนเพียงไร
ก็ต้องตาย และกลับไปสู่ดินเหมือนกัน”

ท่านผู้หญิงพูนศุขฯ ได้นำร่างอันไร้วิญญาณของนาย
ปรีดีขึ้นไปวางไว้บนเตียงนอนถึง ๕ วันเต็ม ก่อนจะบรรจุ
ร่างลงในโลงศพ และทำพิธีฌาปนกิจในรูปแบบที่เรียบง่าย
ในที่สุด

“ร่างของคุณพ่อที่อยู่บนเตียงนั้น เหมือนกับท่าน
นอนหลับธรรมดา ไม่ได้หลับไปชั่วชีวิต ดิฉันไม่ทราบเหตุ
ผลของคุณแม่เหมือนกันว่าทำไมถึงนำร่างของคุณพ่อวางไว้
ที่เตียงนอนถึง ๕ วัน แต่ในช่วง ๕ วันนี้เอง ทุกๆ คน
ได้เห็นสิ่งแปลกประหลาดเกิดขึ้นกับร่างกายของคุณพ่อ

หนวดของคุณพ่อยาวขึ้น เล็บมือยาวขึ้น ผมก็ยาว

ขึ้นด้วย ทั้งที่ก่อนคุณพ่อจะสิ้นลม ได้ทำความสะอาดร่างกายจนหมดแล้ว และตลอดทั้ง ๕ วันนั้น ผิวหนังของคุณพ่อยังนิ่มอยู่ นายแพทย์ที่นั่นได้ให้ความเห็นว่า เกิดจากเซลล์ส่วนนั้นยังไม่ตายทันที”

คุณฐิเล่าว่า ถ้านายปรีดีสิ้นที่เมืองไทยผู้คนก็คงจะแตกตื่นขอหวยกันแน่ แล้วพูดต่อว่า

“คุณพ่อสะอาดทั้งกาย สะอาดทั้งวาจา และสะอาดทั้งใจ ดิฉันภูมิใจที่เกิดมาเป็นลูกของคุณพ่อ”

หลังจากที่นายปรีดีถึงแก่อสัญกรรม สำนักข่าวทั่วโลกไม่ว่าจะเป็นรอยเตอร์(อังกฤษ) เอพี.(สหรัฐอเมริกา) และเอเอฟพี.(ฝรั่งเศส) ต่างแพร่ข่าวนี้ออกไปทั่วโลก แต่สำหรับท่าทีของรัฐบาลไทยกลับสงบเงียบเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น จะมีก็แต่บรรดาผู้ที่ใกล้ชิดและประชาชนส่วนหนึ่งที่เศร้าโศกสลดต่อการจากไปของนายปรีดีในครั้งนั้น

“ดิฉันคิดว่าไม่เป็นการแปลกอะไรเลยที่รัฐบาลไทยในสมัยนั้นจะไม่ได้แสดงท่าทีต่อการจากไปของคุณพ่อ ในขณะที่ผู้นำในหลายๆ ประเทศและผู้คนอีกมากมายได้ส่งทั้งโทรเลขและจดหมายมาแสดงความเสียใจต่อการจากไปของคุณพ่อ แต่รัฐบาลไทยไม่ได้แสดงท่าทีใดๆ ทั้งสิ้น”

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (วาสนมหาเถระ) วัดราชบพิธสถิต

มหาสิมาราม ได้ประทานคติธรรมเนื่องในวาระครบรอบ ๑๐๐
วันแห่งการอสัญกรรมของนายปรีดี พนมยงค์ เมื่อวันอังคาร
ที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๒๖ ไว้ดังนี้

ชุดี

คนดีใยมิด้อม	ดูดี กันพ่อ
ดีแต่คอยจับที่	ทำร้าย
ร้ายน้อยกลับทอยทวี	ถวิลเพิ่ม มากนา
หรือมิผิดคิดป้าย	โปะร้อนซ่อนสุข.
ดีชุมเช่นนี้ขาด	คุณงาม
ดีแต่ก่อชั่วลาม	เลอะเปื้อน
ดีจริงส่งเสริมความ	ดีทั่ว กันแฮ
ดีทำนดีตนเอื้อน	ออกอ้างสร้างดี.

นายปรีดีถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ปี
๒๕๒๖ และทำพิธีฌาปนกิจเจ็ดวันหลังจากนั้นในวันที่ ๔
พฤษภาคม ที่สุสานแปร์ลาแชส (PERE LA CHAISE) กรุง
ปารีส นายปรีดีก็ยังไม่มีโอกาสกลับเมืองไทย แม้ร่างจะ
มอดมลายไปจากการเผาไหม้ของเปลวเพลิงเหลือแต่เพียง
เถ้าอัฐิก็ตามที

แต่ท้ายสุดความหวังและความฝันของนายปรีดีที่ตั้ง

มันไว้วางสักรวันหนึ่งจะต้องกลับมาเมืองไทยให้ได้ก็กลายเป็นความจริงขึ้นมา แม้จะเป็นการกลับมาในสภาพเก่าอัฐิ แต่เพียงเท่านี้ก็พอเพียงแล้วสำหรับชีวิตหนึ่งที่ไม่ได้ยึดติดกับสิ่งใด ๙๖

“

ไม่มีทหารกองเกียรติยศ

ไม่มีการเป่าแตรนอน

สำหรับพิธีลอยอัฐิธาตุของรัฐบาลอาวสุโสปริตี พนมยงค์

มีแต่น้ำตาและรอยอาลัยจากใจจริง

ของบรรดาผู้ที่ศรัทธาในอุดมการณ์ของนายปรีดีเท่านั้น...

”

ลอยอัฐินายปรีดี พนมยงค์
กลางทะเลปากอ่าวไทย 11 พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

สู่อ้อมอกแผ่นดินแม่

๖ พฤษภาคม ๒๕๒๙...

ฟ้าเปิดแล้วสำหรับครอบครัวนายปรีดี พนมยงค์ หลังจากมีดมืดมานาน เมื่ออัฐิของนายปรีดีเดินทางถึงเมืองไทย หลังจากต้องหลีกเลี่ยงหนีภัยการเมืองจากเมืองไทย ไปใช้ชีวิตในต่างแดนนานเกินกว่า ๓๐ ปี

“เมื่อคุณแม่นำอัฐิของคุณพ่อมาถึงเมืองไทย พระราชทานหมูนี*” (หลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ) ได้กรุณานำ

* ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ พระธรรมโกศาจารย์

พระในวัดชลประทานฯ นักร้องรูป มาต้อนรับการกลับมาของอัฐิคุณพ่อที่สนามบิน ดิฉันมีความรู้สึกปลาบปลื้มและตื่นเต้นใจมาก จากนั้นได้นำอัฐิของคุณพ่อกลับไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันเป็นบ้านเกิดของคุณพ่อ รถที่ใช้ตั้งอัฐิเป็นรถที่ตกแต่งอย่างสวยงามมากจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และท่านอาจารย์ไสว สุทธิพิทักษ์ ศิษย์ที่ซื่อสัตย์คนหนึ่งของคุณพ่อ นอกจากนั้นยังมีรถยนต์อีกนับร้อยคันที่เข้าร่วมขบวนเดินทาง”

ระหว่างที่อัฐิของนายปรีดีตั้งอยู่ที่อนุสรณ์สถานปรีดีพนมยงค์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเวลา ๓ วันนั้น เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม ได้รับความกรุณาจากหลวงพ่อบัญญานันทภิกขุ แสดงธรรม ก่อนจะนำอัฐิไปตั้งที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ อีก ๓ วัน

ในช่วงนี้ พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต)* ได้แสดงธรรม เนื่องในโอกาสแห่งการกลับมาของอัฐินายปรีดี เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม ก่อนจะนำอัฐิไปลอยกลางปากอ่าวไทยในที่สุด เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๙ โดยวันนั้นได้รับความกรุณาจากท่านพุทธทาสภิกขุ ส่งเทพธรรมกถาบันทึกเสียงจากสวนโมกขพลาราม จ.สุราษฎร์ธานี ให้

* ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์เป็นที่ พระธรรมปิฎก

สาธุชนทั่วไปฟัง ณ กองบังคับการตำรวจน้ำบางนางเกร็ง
จ.สมุทรปราการ ก่อนนำอัฐิของรัฐบาล ฯพณฯ สุชาติ สวัสดิ์
ไชย มาลอยที่อ่าวไทย

ขอนำธรรมกถาของท่านพุทธทาสภิกขุ มาลงไว้ ณ
ที่นี้ เพื่อเป็นคติเตือนใจพุทธศาสนิกชนทั้งหลาย

ธรรมกถาของ พุทธทาสภิกขุ

ท่านสาธุชนผู้มาร่วมสนธิบาตในการบำเพ็ญทักษิณานุปทานกิจ
อุทิศแด่ท่านรัฐบาล ฯพณฯ สุชาติ สวัสดิ์ไชย มาลอยที่อ่าวไทย
ในวันนี้ทั้งหลาย

อาตมาขอโอกาสกล่าวคำอนุโมทนาร่วมด้วยในการ
กุศลทักษิณานุปทานกิจในวันนี้ เป็นที่ระลึกแก่ท่านผู้นั้น
ในความรู้สึกของอาตมา ท่านรัฐบาล ฯพณฯ สุชาติ สวัสดิ์ไชย เป็นผู้สนใจใน
พระพุทธศาสนา ในการปรับปรุงพระพุทธศาสนาให้ทันสมัย
ท่านพอใจในกิจการของสวนโมกข์จนถึงกับได้ขอรับรองให้อาตมา
มาแสวงหาที่เพื่อจะจัดสวนโมกข์ขึ้นในจังหวัดอยุธยา และ
เมื่อได้แสวงหาจนสุดความสามารถแล้วก็ไม่พบสถานที่ที่
อาจจะทำได้ เป็นอันว่ายกเลิกไป ถ้าหาสถานที่นั้นได้ ก็
จะมีสวนโมกข์อีกแห่งหนึ่งในจังหวัดอยุธยาเป็นแน่นอน

สำหรับอาตมาได้รับคำของรับรองจากท่านผู้นี้ ให้ทำทุก
อย่างเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ทันสมัย อาตมา

ก็ได้สนองความประสงค์อันนี้ พยายามทำหนังสือหน้าหา
 ทุกแห่งทุกมุมที่จะสนองความประสงค์อันนั้น เท่าที่เห็นๆ
 กันอยู่แล้วในบัดนี้ และได้สนองด้วยการแสดงปาฐกถา
 ครั้งหนึ่งเรียกชื่อว่า “พุทธธรรมกับประชาธิปไตย” ท่าน
 รัฐบุรุษอาวุโสก็ได้ไปร่วมฟังจนตลอดเวลา

หนังสือบางเล่มที่ทำขึ้นเป็นที่น่าสนใจเป็นพิเศษคือ
 หนังสือปฐมสมโพธิสำหรับคนหนุ่มสาว ท่านออกปากว่า
 ไม่เคยครองเรือน ไม่เคยมีชีวิตครองเรือน ทำไมบรรยาย
 ได้ละเอียดละอออย่างกับคนมีชีวิตครองเรือน อาตมาก็ไม่
 ได้ตอบ เพราะว่าเกรงใจ แต่เดี๋ยวนี้อยู่ในที่ลับหลังเช่นนี้
 ก็จะต้อง เสมือนกับมีการตอบในครั้งนั้นว่า อาตมามีการ
 ครองเรือน มีการสมรส สมรสกับวาณี วาณี ที่เรียกกัน
 ว่านางฟ้า กล่าวคือพระไตรปิฎกที่เกิดจากดอกบัว กล่าวคือ
 พระโอษฐ์แห่งพระพุทธเจ้า ผู้เป็นจอมแห่งมุณี จงผูกมัด
 จิตใจของข้าพเจ้าให้ยินดีอย่ารู้สร้าง แล้วอาตมาก็มีชีวิต
 สมรส ก็ยังมีชีวิตสมรสอยู่จนกระทั่งเดี๋ยวนี้กับผู้ที่เรียกว่า
 วาณี ดังนั้นขอให้ถือว่ามีทางที่จะบรรยายความรู้สึกอันนี้
 ได้เท่ากัน ท่านรัฐบุรุษอาวุโสยังขอร้องให้อาตมาช่วยแต่ง
 บทเพลง สำหรับพุทธบริษัทจะได้มีเพลงร้องกับเข้าข้าง
 เหมือนศาสนา อื่นๆ ข้อนี้อาตมาจนปัญญา จนปัญญา
 ทำไม่ได้ แต่งเพลงไม่เป็น นี่เรียกว่าส่วนที่เกี่ยวกับอาตมา

ก็มีความหมายมาก จนถึงกับรู้สึกว่าจะต้องมาร่วมอนุโมทนา
ด้วยความรู้สึกอันแท้จริง

นี่เท่าที่เกี่ยวกับประเทศชาติ ใครๆ ก็ยอมรับกันทั่ว
ไปว่า ท่านรัฐบุรุษอาวุโสเป็นผู้กระทำ เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง
กระทำ ให้วิญญูณแห่งประชาธิปไตยสำเร็จออกมาเป็น
รูปธรรมในประเทศไทยโดยเฉพาะคือ การเปลี่ยนแปลง
ระบบการปกครองจากราชธิปไตยมาเป็นประชาธิปไตยนั้นเอง
เป็นกิจกรรมที่ใครู้กันทั่วไปหมด อีกประการหนึ่ง ท่าน
ได้ทำให้กฎหมาย ระบบกฎหมายของไทยที่ไม่สมบูรณ์
ไม่เป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ นานาชาตินั้น ท่าน
รัฐบุรุษอาวุโสก็ได้ปรับปรุงให้กฎหมายไทยสมบูรณ์ จน
เป็นที่ยอมรับเคียงบ่าเคียงไหล่กันกับอารยประเทศทั้ง
หลายเป็นความสำเร็จอันสูงสุด และอีกประการหนึ่งก็เป็น
ที่รู้กันทั่วไปว่า ท่านรัฐบุรุษอาวุโสได้ทำให้พันธสัญญาาร่วม
รบกับญี่ปุ่นกลายเป็นโมฆะไปโดยตลอด ประเทศไทยไม่
ต้องเป็นผู้แพ้สงคราม เหมือนกับว่ารอดปากเหี่ยวปากกา
มาได้ เหมือนในขณะสำคัญ ซึ่งเคยมีมาเป็นระยะๆ ใน
ประเทศไทยเรา

ท่านรัฐบุรุษอาวุโสได้ทำกิจกรรมเกินค่าของการที่จะ
เรียกว่า รัฐบุรุษอาวุโสด้วยซ้ำไป สิ่งสำคัญพิเศษสูงสุดอีก
อย่างหนึ่งซึ่งควรระลึกถึงคือท่านรัฐบุรุษอาวุโสต้องรับเคราะห์

ด้วยการถูกขับออกจากประเทศ เพราะเสนอลัทธิสังคมนิยม เพื่อเป็นหลักการปกครองประเทศชาติ เมื่อเขาไม่เห็นด้วย เพราะไม่เข้าใจความหมายของคำว่าสังคมนิยมก็เลยต้อง พ่ายแพ้ ฉะนั้นข้อนี้เอาตมา ก็ได้รับเคราะห์หรือกำลังได้ รับเคราะห์อย่างเดียวกัน คือเสนอหัวใจของสังคมนิยมว่า เป็นหัวใจของทุกศาสนา ทุกศาสนาสอนลัทธิสังคมนิยมให้ รักกันอย่างเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย จนนายทุนรักกรรมกร กรรมกรรักนายทุน คนมั่งมีรักคนยากจน คนยากจนรัก คนมั่งมี ลัทธินี้เรียกว่าธรรมมิกสังคมนิยม อาตมายังขอ ยืนยันอยู่ว่า เป็นหัวใจของศาสนาทุกศาสนา ท่านรัฐบุรุษ อาวุโสได้เสนอหลักการอันนี้ขึ้น แต่กลับได้รับผลตอบแทน คือต้องถูกขับออกจากประเทศเป็นที่น่าประหลาดน่าอัศจรรย์ น่าเศร้า หรือน่าอะไรทั้งหมด อาตมาก็ฝากความรู้สึกอัน นี้ไว้ เป็นที่ระลึกแก่ท่านรัฐบุรุษอาวุโส อาตมายังจะ พยายามให้ลัทธิธรรมมิกสังคมนิยมเข้ามาอยู่ในหัวใจของ ประชาชนทั้งหลายให้จนได้ แล้วก็จะได้เป็นหลักเกณฑ์ สำหรับมนุษย์ทั้งโลก จะอยู่กันอย่างเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกัน

อันนี้ขออนุโมทนาในการเสียสละอย่างสูงสุดของ ท่านรัฐบุรุษอาวุโส ขออนุโมทนาไว้ในที่นี้ ให้เป็นที่ปรากฏ ชัดเห็น่อสิ่งอื่นใด และขอให้ถือเสมือนหนึ่งว่าท่านรัฐบุรุษ

อาวุโสได้ร้องเตือนเราทั้งหลายว่า ขอให้ใช้ลัทธิวิญญาน
สังคมนิยม รักสิ่งที่มีชีวิตอย่างเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย
จนกระทั่งกรรมกรรักนายทุน นายทุนรักกรรมกร คน
มั่งมีรักคนจน คนยากจนรักคนมั่งมี รักลงไปถึงสัตว์เดรัจฉาน
รักลงไปถึงสิ่งมีชีวิต เช่น ต้นไม้ เป็นต้น ไม่มีการทำลาย
สิ่งที่มีชีวิตอย่างโง่เขลาอีกต่อไป เพราะมีวิญญานแห่ง
ธรรมมิกสังคมนิยม

ขอพวกเราทั้งหลายจงได้อनुโมทนาในการเสียสละ
ของท่านรัฐบุรุษอาวุโส อาตมาขออนุโมทนาในการกระทำ
ในวันนี้ ด้วยอาศัยคำว่า จตตาริ ธมฺมา วฑฺฒนฺติ อายุ
วณฺโณ สุขํ พลํ ขอให้ธรรมะอันประเสริฐสืบประการคือ อายุ
วรรณะ สุขะ พละ จงเจริญงอกงามแก่ผู้ที่ทำหน้าที่ของตนๆ
โดยไม่มีความขาดตกบกพร่อง คำอนุโมทนา เอว ก็มีด้วย
ประการนี้

.....

นายปรีดีเกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๔๓

๘๖ ปีให้หลัง วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๒๙

นายปรีดีก็คืนเก้าอี้ให้แก่ผืนโลกเช่นกัน

“มีลูกศิษย์ของคุณพ่อท่านหนึ่ง คือ พ.ต.อ.เสฐียร
สินธุเสน ติดต๋อขอยืมเรือ ‘ดำรงราชานุภาพ’ ซึ่งเป็นเรือ

ตำรวจน้ำ เพื่อการนำอัฐิของคุณพ่อไปลอยทะเลบริเวณปากอ่าวไทย”

**ไม่มีทหารกองเกียรติยศ ไม่มีการเป่าแตรนอน
สำหรับพิธีลอยอัฐิธาตุของรัฐบาลอาวุโสปรกติ พนมยงค์ มี
แต่น้ำตาและรอยอาลัยจากใจจริงของบรรดาผู้ที่ศรัทธาใน
อุดมการณ์ของนายปรกติเท่านั้น...**

เรือลำนั้นบรรจุคนได้ประมาณ ๓๐๐ คน แต่คนที่ไปร่วมพิธีเกินกว่านั้นมาก คนที่ไม่ได้ขึ้นเรือไปด้วยจึงต้องรออยู่บนฝั่ง แต่ก็ยังมีบางคนที่เหมาะสมเรือเร็ว หรือไม่ก็ใช้เรือส่วนตัวตามออกไป

แม้คุณพ่อจะตายไปแล้ว แต่ก็เหมือนยังมีชีวิตอยู่ต่างกับบางคน แม้ว่าจะยังมีชีวิตอยู่ แต่เหมือนตายไปแล้ว ทบทวนดูจะเห็นว่า คุณพ่อตายจากไปนานถึง ๑๕ ปีแล้ว แต่ก็ยังมีคนกล่าวขวัญถึงในทางที่ดีอยู่เรื่อยๆ ในฐานะที่ดิฉันเป็นลูก ดิฉันพูดอะไรมาเกินไปกว่านี้ไม่ได้ แต่เป็นความภาคภูมิใจค่ะ”

ดังบทกลอนของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ที่เขียนไว้เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๒๖ ว่า

วิญญานท่านปรีดี พนมยงค์
คือธงธรรมจักรศักดิ์สิทธิ์
คือโดมดำรงคงความคิด
เทิดสถิตสัจธรรม...ถาวร

ท่านผู้ประกาศนการธรรมศาสตร์
ประกาศเป็นเกียรติศรีอนุสรณ์
สิทธิประชาธิปไตยไม่ขาดตอน
ยังกำจรแกใจผู้ไฝ่ธรรม

ท่านก้าวสู่ความตายอันไม่ตาย
เสรีภาพพ้องคลาญจักฉายนำ
ส่องแผ่นดินกันดารอันมืดดำ
ประวัติศาสตร์จะจดจำเป็นตำนาน

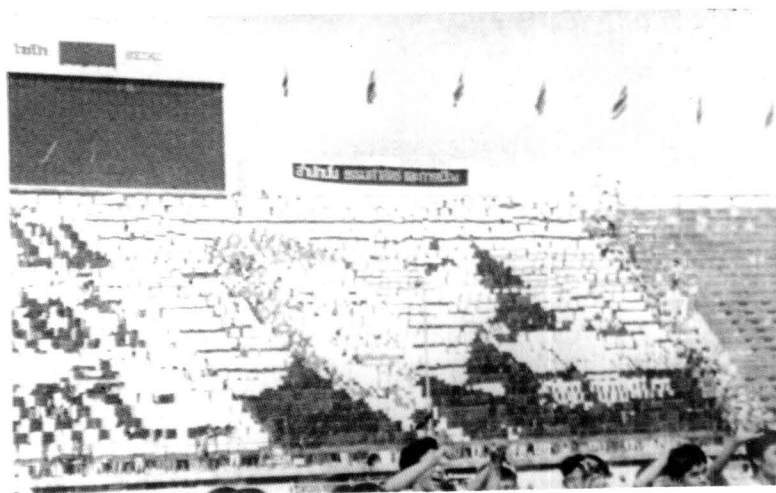
เปิดหน้าประวัติศาสตร์ประชาสิทธิ
จงจิตจรดจิตสืบผสวน
จงเจตน์สืบเจตนาการ
คารวะท่านปรีดี พนมยงค์

ชีวิตตอนต่อไปของ “ดุษฎี พนมยงค์” ก้าวถึงชีวิตในปัจจุบันที่ได้รับการยอมรับจากสังคมว่า เป็นครูสอนดนตรีและขับร้องคนหนึ่งของเมืองไทย และเป็นผู้สร้างสรรค์หลักสูตรดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิต ภายใต้หัวข้อ “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่อีกทางหนึ่งสำหรับผู้คนในสังคมไทยที่กำลังวิกฤตอยู่ในขณะนี้ ๙๑

“

พื่อนำชาติด้วยสมองและสองแขน
พื่อสร้างแคว้นธรรมศาสตร์ประกาศศรี
พื่อของข้านามระบือชื่อปรีดี
แต่คนดีเมืองไทยไม่ต้องการ

”

การแปรอักษรงานฟุตบอลประเพณีธรรมศาสตร์-จุฬาฯ
พ.ศ. ๒๕๒๖

ปรีดีทำเพื่อชาติ

๖๖ มันจะไม่มีร่างของนายปรีดี พนมยงค์ อยู่บนพื้นผิว
โลกนี้อีกต่อไป แต่ด้วยผลงานที่สั่งสมมาตลอดชั่วชีวิต
และฝากไว้ให้ผืนแผ่นดินไทย ทำให้ไม่มีใครลืมนายปรีดี
แม้จะมีใครบางคนที่ไม่อยากจะลืมก็ตาม

ต้องยอมรับกันว่าในเมืองไทยนั้นสำหรับนายปรีดีแล้ว
มีทั้งคนที่รักและคนที่เกลียดชังโดยเกลียดในความคิดและ
อุดมการณ์ของนายปรีดี

ผู้ใดที่มีความคิดไม่เหมือนข้า ผู้นั้นผิดหมด...

คำกล่าวนี้ ยังคงมีมนต์ขลังและพิสูจน์ความเป็น

จริงให้เห็นมาเป็นระยะ ยิ่งเฉพาะในระยะที่ระบอบการปกครองมีอำนาจเผด็จการเข้ามาครอบงำ และนายปรีดีประสบกับพิษภัยของคำกล่าวนี้อย่างเต็มที่ จนต้องหลีกเลี่ยงหลบออกนอกประเทศไป

นายปรีดีเดินทางกลับเข้าประเทศไทยไม่ได้เพราะเหตุใด?

ตั้งปุจฉาสันฯไว้เช่นนี้ แต่วิสัยนาที่ีได้รับอาจจะแตกลุกลอยออกไปอย่างกว้างขวางด้วยเพราะความคิดความเห็นของผู้คนในสังคมที่มีต่อตัวนายปรีดียังแตกแยกออกเป็น ๒ ฝ่ายนั่นเอง ซึ่งทั้งหมดทั้งมวลนี้เป็นเรื่องของ...สัจธรรม

หากนายปรีดี เหยียบเมืองไทยเมื่อใด แผ่นดินไทยจะลุกเป็นไฟ

นายปรีดี จะกลับมาสร้างความแตกแยกให้กับผู้คนในบ้านเมือง

๒ ความเห็นข้างต้นนี้ คือ ลุกลอยที่แตกออกมาจากความเห็นของคนทีเกลียดชังในตัวนายปรีดีและเช่นกันที่จะต้องแตกออกไปอีกมากมาย โดยมีปมสำคัญถูกขมวดอยู่ และยังไม่มีผู้ใดจะกล้าหาญและออกมาว่าสาเหตุแท้จริงที่นายปรีดีกลับเมืองไทยไม่ได้นั้นเป็นเพราะเหตุใด?

พื่อนำชาติด้วยสมองและสองแขน
พื่อสร้างแคว้นธรรมศาสตร์ประกาศศรี
พื่อของข้านามระบือชื่อปรีดี
แต่คนดีเมืองไทยไม่ต้องการ

(จากการแปรอักษรของนักศึกษาธรรมศาสตร์ในงาน
ฟุตบอลประเพณีจุฬาฯ-ธรรมศาสตร์ เมื่อ มกราคม ๒๕๒๖)

วรรคสุดท้ายของบทกลอนข้างต้นนี้ คือคำตอบที่ดี
ที่สุดว่าเพราะสาเหตุใดนายปรีดีทำไม่ถึงกลับเมืองไทยไม่ได้

“

วิทยาศาสตร์และประณีตศิลป์ทางสังคมเท่านั้น
จึงจะทำให้ นักสังคมบรรลุถึง “วิชา”
คือ ความรู้แจ้งเห็นจริงในสภาวะของสังคม...

”

สถาบัน บารต

Dr. P. P. P.

สถาบันปรีดี พนมยงค์ ซอยทองหล่อ

สถาบันปรีดี พนมยงค์

นายปรีดี เคยกล่าวเอาไว้ว่า...
“วิทยาศาสตร์และประณีตศิลป์ทางสังคมเท่านั้น
จึงจะทำให้ นักสังคมบรรลุถึง “วิชา” คือ ความรู้แจ้งเห็น
จริงในสภาวะของสังคม...”

แต่จากสภาพสังคมในปัจจุบันจะมีผู้คนในสังคม
ไทยสักกี่คนที่มีจิตใจเข้าถึงสภาวะความเป็นจริงของสังคม...

นับจากวันที่นายปรีดีถึงแก่อสัญกรรมในเดือน
พฤษภาคม ๒๕๒๖ ให้หลังเพียงไม่กี่เดือนบรรดาศิษย์
และผู้มีจิตศรัทธาต่ออุดมการณ์ที่มีต่อชาติและราษฎรไทย

ของนายปรีดี จึงได้ร่วมกันก่อตั้งมูลนิธิปรีดี พนมยงค์ และสถาบันปรีดี พนมยงค์ขึ้น เพื่อสืบทอดแนวความคิด อุดมการณ์สันติธรรมของนายปรีดี โดยมุ่งเน้นการศึกษา ในทางวิชาการค้นคว้าและวิเคราะห์ในด้านต่างๆ เพื่อนำมา ปรับใช้อย่างประสานสัมพันธ์กับสภาพปัญหาของสังคม ไทยในปัจจุบัน และเฉพาะอย่างยิ่งการนำวิทยาศาสตร์และ ประณีตศิลป์ปะทางสังคม จากคำกล่าวของของนายปรีดี ข้างต้นเข้ามาประยุกต์ใช้

“ในฐานะที่ดิฉันเป็นลูกและเป็นประชาชนคนหนึ่ง ดิฉันตั้งใจที่มีองค์กรที่ทำงานเพื่ออุดมการณ์ในการสร้างสรรค์ สังคมเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งองค์กร”

บรรดาลูกศิษย์ลูกหา ญาติมิตรและผู้ที่เคารพ นับถือนายปรีดีได้ร่วมใจกันบริจาคเงินเพื่อก่อตั้งมูลนิธิปรีดี พนมยงค์ ส่วนท่านอาจารย์อ๋อง มาลาก และมูลนิธิไชยวนา ได้บริจาคที่ดิน ๓๗๑ ตารางวา ที่ซอยทองหล่อเพื่อก่อ สร้างสถาบันปรีดี พนมยงค์

สถาบันนี้ได้เปิดทำการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๘

สถาบันปรีดี พนมยงค์ เป็นสถาบันทางวิชาการที่ สนับสนุน ส่งเสริม ให้มีการสืบทอดแนวความคิด อุดมการณ์ สันติธรรม ของ นายปรีดี พนมยงค์ รัฐบาล ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ โดย

มุ่งเน้นการศึกษาในทางวิชาการ ค้นคว้าและวิเคราะห์ใน
ด้านต่างๆ เพื่อนำมาปรับใช้อย่างประสานสัมพันธ์กับสภาพ
ปัญหาของสังคมปัจจุบัน

สถาบันปรีดี พนมยงค์ ยังเป็นเวทีทางศิลปวัฒนธรรม
อันเป็นสมบัติของมนุษยชาติทุกแขนง เพื่อเป็นสื่อให้ความ
ดีและสัจจะทางสังคม ได้แสดงออกสู่สาธารณะอย่าง
งดงามมีสุนทรียภาพ

ดุษฎี กล่าวเพิ่มเติมว่า

“มูลนิธิปรีดี พนมยงค์ ไม่สามารถจะดลบรรดาล
ผลประโยชน์ให้แก่ใครทั้งสิ้น ดังนั้นเงินทุกบาททุกสตางค์
ที่ได้รับมาจึงเป็นเงินบริจาคด้วยความบริสุทธิ์ใจจริงๆ ตัวอย่าง
ก็มีเช่น มีเด็กชายคนหนึ่งชื่อ วันใหม่ นิยม นำเศษสตางค์
สิบหกบาท ซึ่งเป็นเงินเหลือจากค่าขนมของเขา มาบริจาค
ให้มูลนิธิ... อันแสดงถึงความบริสุทธิ์ใจของเด็กชายตัวเล็กๆ
คนหนึ่ง”

แม้ตัวจะตายไปแล้วชื่อเสียงไม่ได้ตายตามไปด้วย
นี่คือรัฐบุรุษอาวุโสคนแรกและคนเดียวของประเทศไทยที่ชื่อ
“ปรีดี พนมยงค์” ๙๑

“

สังคมไทยทุกวันนี้รู้แต่เพียงว่า
ดุษฎี คือคนที่ทำงาน ด้านดนตรีเท่านั้น
และมีทีท่าจะลืมเลือนว่าอดีตนั้น
ดุษฎีคือบุตรสาวคนหนึ่ง
ของรัฐบุรุษอาวุโสคนเดียวของเมืองไทย
ที่ต้องจากบ้านจากเมืองจนได้รับประสบการณ์ชีวิต
มาแล้วอย่างโชกโชน

”

ฝึกปฏิบัติหลักสูตรดนตรีพัฒนาคุณภาพชีวิต พ.ศ.๒๕๔๐

ครูเพลงเต็มขั้น

สำหรับตัวคุณเองนั้น บิดาซึ่งคอยให้ทั้งกำลังใจและ
แนวทางในการดำรงชีวิตได้จากไปแล้ว แต่เพื่อจะ
ทำให้มีชีวิตอยู่รอดในสังคมเมืองไทยได้ต่อไป จึงจำเป็นที่
จะต้องก้าวเดินต่อไปข้างหน้า

งานที่รออยู่ข้างหน้าและเป็นงานที่คุณเลือกสรร
แล้วว่าตนเองน่าจะทำได้ดีที่สุดนั่นคือ...งานสอนดนตรี

“สมัยที่ดิฉันกลับมาเมืองไทยนั้น การร้องเพลงยังไม่
เป็นที่นิยมเหมือนกับสมัยนี้ จึงจำเป็นต้องเลือกที่จะสอนเปียโน
ทั้งๆที่ดิฉันเรียนจบด้านการขับร้องมา แต่เพิ่งจะมาสอน

ร้องเพลงอย่างจริงจังก็หลังจากที่ปักหลักอยู่เมืองไทยแล้วหลายปี จากการได้รับเชิญให้เป็นวิทยากรฝึกสอนคณะนักร้องเยาวชนไทย ที่จัดโดยสำนักงานเยาวชนแห่งชาติ และจากการประกวดร้องเพลงของสยามกลการ เฉพาะงานนี้ได้รับเชิญให้เข้าไปสอนอบรมนักร้องที่ผ่านการเข้ารอบรองชนะเลิศ ตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

เพียงชั่วเวลาไม่กี่ปี ดุษฎิเลือกที่จะสอนดนตรี และเริ่มได้รับการยอมรับว่า เป็นครูที่มีผลงานทางด้านการสอนดนตรีคนหนึ่งของเมืองไทย

ผู้ให้ความสนใจในการร้องเพลง รวมทั้งผู้ปกครองเด็กอีกหลายคนต่างเข้าคิวกันรอเวลาที่ดุษฎิจะจัดให้ เพื่อที่ตัวเองหรือบุตรหลานจะได้เรียนกับดุษฎิ แต่ดุษฎิบอกว่างานของเธอเป็นงานศิลปกรรมที่ละเอียดอ่อน ไม่ทำเป็นงานอุตสาหกรรม จึงไม่สามารถรับสอนนักเรียนจำนวนมากในคราวเดียวได้

งานอีกอย่างหนึ่งที่ดุษฎิกำลังทำอยู่ คือการเผยแพร่หลักสูตรดนตรีพัฒนาคูณภาพชีวิต ภายใต้หัวข้อ “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” ซึ่งดุษฎิได้รังสรรค์หลักสูตรนี้ขึ้นมาด้วยตนเอง เพื่อเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในการผ่อนคลายความเครียดของคนในสังคมไทย โดยอาศัยหลักการฝึกสมาธิเพื่อให้เกิดปัญญา หลักการฝึกเคลื่อนไหวร่างกาย

เพื่อให้มีความพร้อมและผ่อนคลายกล้ามเนื้อส่วนต่างๆในร่างกาย หลักการฝึกร้องเพลงเพื่อสุขภาพ และหลักการฝึกฟังดนตรีคุณภาพเพื่อการผ่อนคลายความเครียด ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำลังได้รับความนิยม ทั้งจากภาครัฐและเอกชนอยู่ในขณะนี้

นอกจากนี้ ดุขภูมิมีผลงานประพันธ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับดนตรีสองเล่ม เล่มหนึ่งคือหนังสือสอนขับร้องเล่มแรกและเล่มเดียวในเมืองไทย คือ “สานฝัน...ด้วยเสียงเพลงมาฝึกร้องเพลงกันเถิด!” อีกเล่มหนึ่งคือ “ลมหายใจ...ดนตรี...ชีวิต” หนังสือทั้งสองเล่มจำหน่ายแพร่หลายในหมู่คนรักเสียงดนตรี

สังคมไทยทุกวันนี้รู้แต่เพียงว่า ดุขภูมิ คือคนที่ทำงานด้านดนตรีเท่านั้น และมีที่ท่าจะลืมเลือนว่าอดีตนั้น ดุขภูมิ คือบุตรสาวคนหนึ่งของรัฐบุรุษอาวุโสคนเดียวของเมืองไทยที่ต้องจากบ้านจากเมืองจนได้รับประสบการณ์ชีวิตมาแล้วอย่างโชกโชน ๖

“

ประเทศไทยมีวันรำลึกเรื่องราวอะไรต่อมิอะไรมากมาย

มีแม่กระทั้ง วันสุกกรแห่งชาติ

แต่กว่ารัฐบาลจะประกาศให้

วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันสันติภาพไทย

เวลาก็กว้างเลยมาเกือบ ๕๐ ปี

”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
เสด็จเป็นองค์ประธานงานวันสันติภาพไทยครบ ๕๐ ปี
ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วันสันติภาพไทย ฝันนี้เป็นจริง

๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๘...

สำนักข่าวต่างประเทศต่างแพร่ข่าวนี้กระจายไปทั่วโลก ว่าประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญของวันนี้ จากที่ไม่เคยให้ความสำคัญมาก่อน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระกรุณาธิคุณเสด็จเป็นองค์ประธานในงานเพื่อระลึกถึงวันสันติภาพ ๑๖ สิงหาคม ครบรอบ ๕๐ ปี ณ หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งเมื่อ ๕๐ ปีก่อน นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ได้ประกาศสันติภาพ หลังจากญี่ปุ่นได้ประกาศยอมแพ้ต่อฝ่ายสัมพันธมิตร มีใจความว่า

ประกาศสันติภาพ

ประกาศสันติภาพ

ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร

ลงวันที่ ๑ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๗)

ปรีดี พนมยงค์

โดยที่ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏเห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ เมื่อพุทธศักราช ๒๔๘๔ อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่งดังกล่าวนี้ ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้วในเมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ ๘ ธันวาคม

พุทธศักราช ๒๔๘๔ โดยได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง
ทหาร ตำรวจ ประชาชนพลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้
เป็นอันมาก

เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็น
อย่างแจ่มแจ้งว่า การประกาศสงครามเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม
พุทธศักราช ๒๔๘๕ ต่อบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา
ตลอดทั้งการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อสหประชาชาติ
นั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย
และฝ่าฝืนขัดขึ้นต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย
บ้านเมือง ประชาชนชาวไทยทั้งภายในและภายนอกประเทศ
ซึ่งอยู่ในฐานะที่จะช่วยเหลือสหประชาชาติผู้รักที่จะให้มี
สันติภาพในโลกนี้ได้กระทำการทุกวิถีทางที่จะช่วยเหลือ
สหประชาชาติ ดังที่สหประชาชาติส่วนมากยอมทราบอยู่แล้ว
ทั้งนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของประชาชนชาวไทยอีกครั้ง
หนึ่งที่ไม่เห็นด้วยต่อการประกาศสงครามและการกระทำ
อันเป็นปฏิปักษ์ต่อสหประชาชาติดังกล่าวมาแล้ว

บัดนี้ ประเทศญี่ปุ่นได้ยอมปฏิบัติตามคำประกาศ
ของสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่ จีน และสหภาพโซเวียต
ซึ่งได้กระทำ ณ นครปอตสדםแล้ว สันติภาพจึงกลับคืน
มาสู่ประเทศไทย อันเป็นความประสงค์ของประชาชนชาวไทย
ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในพระปรมาภิไธย

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทน
ประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกา
และบริเตนใหญ่เป็นโมฆะ ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ใน
ส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะ
ให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดีอันเคยมีมากับ
สหประชาชาติ เมื่อก่อนวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช
๒๔๘๔ และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับ
สหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้

บรรดาดินแดนซึ่งญี่ปุ่นได้มอบให้ไทยครอบครอง คือ
รัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปะริด เซียงตุง และเมืองพาน
นั้น ประเทศไทยไม่มีความปรารถนาที่จะได้ดินแดนเหล่านี้
และพร้อมที่จะจัดการเพื่อส่งมอบในเมื่อบริเตนใหญ่พร้อม
ที่จะรับมอบไป

ส่วนบรรดาบทกฎหมายอื่นๆใด อันมีผลเป็นปฏิปักษ์
ต่อสหรัฐอเมริกา บริเตนใหญ่และเครือจักรวรรดิก็จะได้
พิจารณายกเลิกไปในภายหน้า บรรดาความเสียหายอย่างใดๆ
จากกฎหมายเหล่านั้นก็จะได้รับชดใช้โดยชอบธรรม

ในที่สุดนี้ ขอให้ประชาชนชาวไทยทั้งหลายตลอด
จนชาวต่างด้าวซึ่งอยู่ในราชอาณาจักรไทย จงตั้งอยู่ในความ
สงบและไม่กระทำการใดๆ อันจะเป็นการก่อกวนความสงบ
เรียบร้อย พึงยึดมั่นในอุดมคติซึ่งได้วางไว้ในข้อตกลงของ

วันสันติภาพไทย ผันนี้เป็นจริง ๑๔๓

สหประชาชาติ ณ นครซานฟรานซิสโก

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘
เป็นปีที่ ๑๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ทวี บุณยเกตุ

รัฐมนตรี

ดูขี้เถ่ว่า ประเทศไทยมีเอกราชอยู่มาได้จนถึงทุกวันนี้ ไม่ต้องตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม ก็เพราะการต่อสู้ของ ขบวนการเสรีไทยและประชาชนไทยที่รักชาติทั้งปวง แต่แล้วผู้มีอำนาจบางคนในยุคก่อนไม่ยอมรับบทบาทของ ขบวนการเสรีไทย

“ตลอดเวลาที่ผ่านมา ผู้กุมอำนาจของเมืองไทย ล้วนแล้วแต่ขาดความสำนึกทางประวัติศาสตร์ จึงพยายาม ลบความสำคัญของขบวนการเสรีไทยออกไปจากหน้า ประวัติศาสตร์ไทย ทั้งที่เรื่องนี้เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในต่างประเทศ หอจดหมายเหตุของอังกฤษ และอเมริกาได้บันทึกเหตุการณ์ประวัติศาสตร์นี้เอาไว้ แต่ในหนังสือเรียนประวัติศาสตร์ของประเทศไทยกลับไม่มี เรื่องราวนี้

ประเทศที่เจริญแล้วเขียนประวัติศาสตร์ด้วยข้อเท็จจริง
แต่ของเราผู้ปกครองประเทศกลับเกลื่อนและบิดเบือนข้อ
เท็จจริงกันอยู่อย่างนี้ ประเทศชาติของเราจะเดินหน้าไปได้
อย่างไร?” และยังกล่าวอีกว่า

“ประเทศไทยมีวันรำลึกเรื่องราวอะไรต่อมิอะไรมากมาย
มีแม้กระทั่ง วันสุกรแห่งชาติ แต่กว่ารัฐบาลจะประกาศให้
วันที่ ๑๖ สิงหาคม เป็นวันสันติภาพไทย เวลาที่ล่วงเลย
มาเกือบ ๕๐ ปี”

ปัจจุบันนี้ผู้คนหุตาสว่างขึ้น ความจริงทั้งหมดจึง
ยอมปรากฏออกมาไม่ช้าก็เร็ว

เป็นที่น่ายินดีว่าผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการในยุคหนึ่ง
ได้มองเห็นถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์หน้านี้ จึงได้
ให้ทางกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการปรับปรุง
บทเรียนประวัติศาสตร์ไทยใหม่ให้ถูกต้องตามความเป็นจริง
โดยให้บรรจุเรื่องราวของขบวนการเสรีไทยและขบวนการ
ประชาธิปไตย ๑๔ ตุลาคม เข้าไปในแบบเรียนประวัติศาสตร์
ไทย และกรมวิชาการก็กำลังเดินหน้าจัดการเรื่องนี้อยู่

ในส่วนของกรุงเทพมหานคร ก็ได้มีการเชิดชูเกียรติ
แด่ขบวนการเสรีไทยโดยการเปลี่ยนชื่อสวนสาธารณะจาก
เดิมชื่อสวนน้ำบึงกุ่ม เป็น “สวนเสรีไทย” และเปลี่ยนชื่อ
ถนนสุขาภิบาล ๑ เป็น “ถนนเสรีไทย” เมื่อวันที่ ๑๖

สิงหาคม ๒๕๔๐

“คนรุ่นใหม่ก็คงจะได้รู้ความจริงมากขึ้น ไม่ถูกปิดหู ปิดตาเหมือนแต่ก่อน หลังจากที่มีดมิดกันมานาน”

บทบาทในขบวนการเสรีไทยของนายปรีดี เป็นการ ปฏิบัติการที่ไม่หวังผลตอบแทนส่วนตัวใดๆ ทั้งสิ้น สมดัง คำกล่าวของนายทศ พันธุมเสน อดีตเสรีไทยสายอังกฤษ ท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า

“นายปรีดีฯ ทำงานกู้ชาติ ปิดทองใต้ฐานพระ คือ ยิ่งกว่าปิดทองหลังพระ เพราะการปิดทองหลังพระนั้น เมื่อเราเดินอ้อมไปด้านหลังพระก็ยังมองเห็น”

“

ข้าพเจ้ามีความเห็นใจ
ผู้รักชาติลี้ภัยทุกคนที่ข้าพเจ้ารู้จัก
โดยไม่แบ่งแยกอุดมการณ์
เพราะแต่ละคน
มีเสรีภาพที่จะเลือกทางเดินของตน

”

ครอบครัวนายปรีดิฯ เยี่ยมคารวะโฮจิมินห์
กรุงฮานอย พ.ศ. ๒๕๐๗

ปรีดีกับประเทศเพื่อนบ้าน

นายปรีดีมีความเห็นอกเห็นใจบรรดาผู้รักชาติจากประเทศเพื่อนบ้านที่เข้ามาลี้ภัยในไทย โดยได้เคยพูดว่า

“ข้าพเจ้ามีความเห็นใจผู้รักชาติลี้ภัยทุกคนที่ข้าพเจ้ารู้จักโดยไม่แบ่งแยกอุดมการณ์ เพราะแต่ละคนมีเสรีภาพที่จะเลือกทางเดินของตน”

ในจำนวนผู้ลี้ภัยนั้น มีนามของ “เหี้ยยนายก๊อก” หรืออีกชื่อหนึ่งว่า “โฮจิมินห์” รวมอยู่ด้วย โฮจิมินห์เคยเข้ามาพำนักในประเทศไทย ระหว่างปี ๒๔๗๒-๒๔๗๓

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โฮจิมินห์นำประชาชนเวียดนามต่อสู้กับฝรั่งเศสเพื่อกอบกู้เอกราชของชาติ และได้ส่งตัวแทนของเขานามว่า “เหงียนดึกก्यू” มาติดต่อขอความช่วยเหลือจากนายปรีดีในเรื่องอาวุธยุทธโปกรณ์ ในช่วงนั้นมีอาวุธจำนวนหนึ่งที่ทางฝ่ายสัมพันธมิตรส่งมาให้ขบวนการเสรีไทยเพื่อเตรียมใช้ในการลุกขึ้นสู้ต่อต้านญี่ปุ่น แต่ยังไม่ได้ใช้เพราะญี่ปุ่นยอมจำนนเสียก่อน นายปรีดีจึงได้มอบอาวุธส่วนหนึ่งให้แก่ตัวแทนของโฮจิมินห์ และต่อมาพวกเขาได้นำไปติดตั้งกองพันทหารเวียดนามที่สู้รบกับฝรั่งเศส และได้ให้เกียรติแก่นายปรีดีและขบวนการเสรีไทยโดยตั้งชื่อกองพันทหารนั้นว่า “กองพันสยาม”

เมื่อวันที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๔ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้มอบเหรียญมิตรภาพให้กับท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ คำสดุดีได้เขียนไว้ว่า
เป็นผู้ได้สร้างคุณูปการมากมายต่อภารกิจกอบกู้เอกราชของประเทศเวียดนาม

“น่าจะถือว่า คุณแม่เป็นตัวแทนของคุณพ่อและประชาชนไทยด้วย” ดุษฎีกล่าว

ในส่วนของประเทศลาวนั้น ก็ได้มีบุคคลระดับแนวหน้าจากขบวนการกอบกู้เอกราชของลาวที่พำนักอยู่ในประเทศไทย เป็นแนวร่วมต่อต้านญี่ปุ่นกับขบวนการเสรีไทย รวมทั้ง

ได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติในการทำสงคราม
พลพรรคด้วย

หลังสงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงไม่นาน นายปรีดี
ยังได้เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง “สมาคมสหชาติแห่งเอเชียอาคเนย์”
ขึ้น เพื่อเป็นเวทีในการประสานแนวร่วมผู้รักชาติ ในภูมิภาค
นี้ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการป้องกันประเทศ
และเป็นพลังต่อรองเจรจาไกล่เกลี่ยกับมหาอำนาจเพื่อหา
เส้นทางที่จะให้ได้มาซึ่งเอกราชอธิปไตยของประเทศในเอเชีย
อาคเนย์โดยสันติวิธี ผู้รักชาติในประเทศภูมิภาคนี้จำนวน
หนึ่งได้เข้าร่วมสมาคมนี้ รวมทั้งเจ้าเพชรราช อดิคมหา
อุปราชลาวด้วย

น่าเสียดายที่แนวคิดนี้ต้องล้มเลิกลงกลางคันเพราะ
การยึดอำนาจของคณะรัฐประหาร ๘ พฤศจิกายน ๒๔๙๐

อนึ่ง สมาคมสหชาติแห่งเอเชียอาคเนย์ ก่อตั้งขึ้น
ก่อนสมาคมอาเซียนเป็นเวลาหลายสิบปี ๙๑

“

ดิฉันจะไม่แปลกใจเลย
หากว่าในที่สุด
จะไม่มี การรำลึกถึงนายปรีดีในระดับชาติ
เพราะเมืองไทยไม่นิยมส่งเสริมคนที่ดีแท้
แต่ชอบยกย่องคนจอมปลอม
และการที่คุณงามความดีของคนๆ หนึ่งจะปรากฏชัด
บางทีก็ต้องใช้เวลาเป็นร้อยๆ ปี
ดิฉันเชื่อมั่นว่า ความจริง ความงาม
และความดีของนายปรีดีจะต้องปรากฏขึ้นในที่สุด

”

๑๐๐ ปี ชาตกาลนายปรีดี

นายปรีดี เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๔๔๓ อีกปี
กว่าๆ จะมีอายุครบ ๑๐๐ ปีแล้ว ขณะนี้ทางรัฐบาล
ไทยได้เสนอชื่อนายปรีดีไปยังองค์การยูเนสโกเพื่อให้ประกาศ
เป็นบุคคลดีเด่นของโลก

นายสันติสุข โสภณสิริ ได้เขียนไว้ในหนังสือ “หนึ่ง
ศตวรรษปรีดี พนมยงค์” ความตอนหนึ่งว่า

นายปรีดี พนมยงค์ ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ ๒
พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส

ตลอดชีวิตของนายปรีดี พนมยงค์ ได้ตั้งใจรับใช้ชาติและประชาชนชาวไทยด้วยสติปัญญาและความสามารถอย่างเต็มที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยความกล้าหาญเสียสละมิได้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนแม้แต่น้อย แม้ภารกิจนั้นจะเสี่ยงภัยอันตรายต่อชีวิตก็ตาม ท่านรับราชการสนองพระเดชพระคุณจนเป็นที่ไว้วางพระราชหฤทัย ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ยกย่องไว้ในฐานะรัฐบุรุษอาวุโส และสภาผู้แทนราษฎรได้มีมติแต่งตั้งให้เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์แต่ผู้เดียวจนสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง นอกจากนี้นายปรีดี พนมยงค์ ยังเป็นผู้ดำรงชีวิตเรียบง่ายและประหยัด มีศรัทธายึดมั่นในหลักศาสนาธรรม หลักนิติธรรม หลักมนุษยธรรม ทั้งในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อให้เกิดสันติภาพและสันติสุขในหมู่ประชาชนและในบ้านเมือง

ด้วยผลงานและเกียรติคุณความดีของนายปรีดี พนมยงค์ อันเป็นที่ประจักษ์ดังได้กล่าวมาแล้ว เพื่อแสดงกตัญญูและกตเวทิต่อผู้กระทำคุณประโยชน์ให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ อันจะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนของชาติที่จะทนุบำรุงบ้านเมืองต่อไป และเพื่อให้นานาชาติได้ทราบถึงคุณงามความดีของคนไทยที่ได้กระทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยและแก่โลก อันควรได้รับ

การสรรเสริญ จึงเห็นสมควรจัดงานฉลองครบรอบ ๑๐๐ ปีชาตกาล ให้แก่นายปรีดี พนมยงค์ เพื่อเป็นเกียรติ ประวัตินี้ไป

คณะกรรมการจัดงานมีทั้งภาครัฐและเอกชน กำลังเตรียมงานใหญ่กันอยู่ งานรำลึกนี้ ประกอบไปด้วยด้านวิชาการ ด้านวัฒนธรรม และด้านการเผยแพร่เกียรติคุณ...

“ดิฉันจะไม่แปลกใจเลย หากว่าในที่สุด จะไม่มีการรำลึกถึงนายปรีดีในระดับชาติ เพราะเมืองไทยไม่นิยมส่งเสริมคนที่ดีแท้ แต่ชอบยกย่องคนจอมปลอม และการที่คุณงามความดีของคนๆหนึ่งจะปรากฏชัด บางทีก็ต้องใช้เวลาเป็นร้อยๆปี ดิฉันเชื่อมั่นว่า ความจริง ความงาม และความดีของนายปรีดีจะต้องปรากฏขึ้นในที่สุดค่ะ”

ขอยกบทกลอนของวิสา คัญทัพ ที่เขียนไว้เมื่อเดือน พฤษภาคม ๒๕๒๖ มาไว้ดังนี้

มีก็เหมือนไม่มีประวัติศาสตร์
พลิกหน้าไหนก็ผิดพลาดเสียทั้งนั้น
เฉพาะตอนต้องกำหนดบทสำคัญ
ดำเป็นขาว, ขาวพลัน-เป็นดำไป

ไม่รู้ใครต่อสู้กับภูษาติ
ไม่รู้ใครขายเอกราชอันยิ่งใหญ่
ไม่รู้ใครรักประชาธิปไตย
ใครทำลายถวายให้เผด็จการ

มากอนุสาวรีย์ มิให้เห็น
ก็ชื่นชมเข้าเฝ้าเวลาผ่าน
แต่พิเคราะห์เงื่อนงำแห่งตำนาน
กลับต้องถอนใจสะท้อนทุกทีไป

ประเทศไทยในรอบหนึ่งร้อยปี
นานครั้งบังเกิดมีแผ่นดินไหว
ชะรอยแตกแยกขยับรับศพบใคร
รับศพบรัฐบุรุษไทยผู้เที่ยงธรรม

ท่านมิใช่เสาเอกจะอวดอ้าง
แต่คือดินถมสร้างทางให้ย่ำ
เมื่อน้อยหนึ่งมิเคยจะเอ่ยคำ
ทบทวนความทรงจำแล้วเจ็บนัก

บุญคุณของท่านสูงเทียมฟ้า
คนไทยทั่วหน้าแจ้งประจักษ์
จะบิดเบือนอย่างไรใครก็รัก
ต่างปกป้องพิทักษ์ท่านปรีดี

สร้างชาติบ้านเมืองมากับมือ
แต่แล้วกระไรหรือต้องหลบหนี
ตราบจนดับสิ้นซึ่งชีวี
ฟุ้งโลก, ประเทศนี้ไม่มีธรรม

ไม่มีแผ่นดินจะหลบหนี
ประเทศไทยของข้ามน้ำข้าม
รู้ชาติเห็นเช่นเป็นประจำ
ปีศาจครอบงำตลอดกาล

อัญเชิญวิญญาณรัฐบุรุษ
สดับธรรมพระพุทธพระผู้ผ่าน
สดับเสียงสรรเสริญเจริญทาน
สู่สุคติสถานสุขารมย์

ลดธงแล้วทั้งชาติ, สะกดข่ม
สงบจิตอธิษฐานมือพนม
สืบทอดเจตนารมณ์ท่านปรีดี

ภูเขาก็จะแยกแหลกเป็นผง
ออกธรรณีก็คงขยับที่
แม่น้ำทุกสายสดุดี
เกียรติภูมิศักดิ์ศรีวีรกรรม

ร้อยใจมาแทนดอกไม้หอม
สวดศพขับกล่อมทุกเช้าค่ำ
เป็นเพลงว่า, ใครหนอผู้ก่อกรรม
สาปให้จงถูกกระทำสนองเทอญ.

สาปให้จงถูกกระทำสนองเทอญ-สาธุ

ความทรงจำในเลี้ยวหนึ่ง ประวัติศาสตร์การเมืองไทย

6 ก๊อบ ๑๙ ปีแห่งการใช้ชีวิตในสาธารณรัฐประชาชนจีน และอีกหลายปีในประเทศฝรั่งเศส...คุ้มแล้วสำหรับดุซมิ พนมยงค์ ที่เกิดมาเป็นมนุษย์โลก แม้การที่คุ้มนั้นจะต้องแลกมาด้วยการต้องจากบ้านเกิดเมืองนอน และต้องเผชิญกับอำนาจมืดจากอำนาจรัฐบางยุคบางสมัยก็ตามที

“ชีวิตในทุกวันนี้ ดิฉันไม่โลภมากในสิ่งปรุงแต่ง พยายามเดินสายกลาง ใช้ชีวิตที่เรียบง่ายและพยายามรู้จักคำว่า พอ มีเมตตาและเอื้ออาทรต่อผู้ด้อยโอกาส เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

สิ่งที่อยากจะทำเป็นเป้าหมายหลัก คืออะไรก็ตามที่ทำแล้วสามารถสร้างสรรค์และจรรโลงสังคมให้ดีขึ้น ดิฉันก็จะพยายามทำ ดิฉันไม่เคยหวังอะไรไปมากกว่านี้”

เคยหวังไว้ว่า จักต้องเดินทางกลับเมืองไทยให้ได้ ขณะนี้ขาทั้งสองข้างก็ได้มายืนตั้งมั่นอยู่บนผืนแผ่นดินไทยแล้ว

เคยฝันไว้ว่า จะได้มีส่วนร่วมในการผลักดันให้วันสันติภาพปรากฏในหน้าหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย ความฝันนี้ก็ใกล้จะเป็นจริงขึ้นมา...

ผู้หญิงวัยใกล้ ๖๐ อย่างคุณ จะทำสิ่งใดต่อไป นั่นคือสิ่งที่คนรอบข้างต้องรอกันต่อไป

“เวลาของดิฉันเหลือไม่มาก อายุปูนนี้แล้ว ก็คงพยายามทำงานเพื่อสิ่งที่ตั้งใจต่อไป

ดิฉันผ่านชีวิตมาแล้วหลายรูปแบบ คิดอยู่แต่ว่าคนเราเลือกที่เกิดไม่ได้ แต่เลือกทางเดินชีวิตของตัวเองได้ ดิฉันโชคดีที่เกิดมาเป็นลูกนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งเป็นคนที่ซื่อสัตย์ มีสะอาด รับผิดชอบและราษฎรไทยมาจนชั่วชีวิต ส่วนทางเดินชีวิตนั้น ดิฉันพอใจที่จะเดินอยู่บนเส้นทางที่ทำประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ต่อไป

“สุดท้ายของชีวิตดิฉันก็ได้วางโครงการไว้เรียบร้อยแล้ว ร่างกายและดวงตาได้ทำการบริจาคให้สภากาชาดไทย ไม่ยึดติดอะไรทั้งสิ้น...”

หนังสือเล่มนี้เป็นการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์
การเมืองไทยที่ถูกลืม การลืมในที่นี้พอจะแยกได้เป็นสอง
อย่างด้วยกัน กล่าวคือ ลืมเพราะจงใจโดยเจตนา เนื่อง
จากอคติของผู้เขียนประวัติศาสตร์เองอย่างหนึ่ง และเป็น
การลืมเพราะความขลาดหวาดกลัวต่อความเป็นจริง จาก
การเพด็จอำนาจของคณะรัฐประหารดังกล่าวอีกอย่างหนึ่ง
แต่ไม่ว่าจะเป็นการลืมด้วยมูลเหตุจูงใจเช่นไร ก็มาจากอคติ
ทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาในแง่นี้ คำเล่าของดุซงกี พนมยงค์ ก็สม
ควรได้รับความสนับสนุนให้แพร่หลายกว้างขวางยิ่งขึ้นไป
เพราะเป็นเรื่องของความเป็นจริงในประวัติศาสตร์ไทยที่
ค่อนข้างจะยากไว้ นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากคำนำโดย

ทวีป วรติลก

ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์